

CHULIGÁNI

SPRÁVA O STAVE CHULIGANIZMU,
RASIZMU, ANTISEMITIZMU A INTOLERANCIE
V SLOVENSKOM FUTBALE

Ladislav Harsayi

2005

Futbaloví výtržníci, hooligans, chuligáni.

Kto sú, čo robia, prečo to robia a aké sú ich motívy.

Kolko takýchto skupín an Slovensku existuje a aké boli ich najväčšie "úspechy".

Prejavy rasizmu, antisemitizmu, xenofóbie, na štadiónoch a ich súvis s touto subkultúrou.

Aké sú skúsenosti s riešením tohto problému u nás doma i v zahraničí.

Na všetky tieto otázky sa snaží hľadať odpoveď táto publikácia.

Ľudia proti rasizmu
občianske združenie
P.O.BOX 33
820 04 BRATISLAVA 24
tel: 02-16356
info@rasizmus.sk
www.rasizmus.sk

Ladislav Harsányi

CHULIGÁNI

SPRÁVA O STAVE CHULIGANIZMU, RASIZMU, ANTISEMITIZMU A INTOLERANCIE
V SLOVENSKOM FUTBALE

Ludia proti rasizmu

Publikácia neprešla jazykovou úpravou

© Ludia proti rasizmu

Publikácia bola vydaná s podporou
FARE - Football against racism in Europe

Foto: TASR a webstranky hooligans

OBSAH

01.	ÚVOD	strana 01
02.	AKO TO BOLO V SOCIALISTICKOM ČESKOSLOVENSKU	strana 02
03.	CHULIGANIZMUS PO ZMENE REŽIMU	strana 03
04.	CHULIGÁNSKA SCÉNA A SLOVENSKO	strana 04
05.	CHULIGÁNI A PARAGRAFY	strana 07
06.	ORGANIZOVANÉ SKUPINY FUTBALOVÝCH CHULIGÁNOV NA SLOVENSKU	strana 08
07.	JESENNÝ MONITORING NA SLOVENSKÝCH ŠTADIÓNOCH (2004)	strana 16
08.	ŠÉFOVIA OFICIÁLNYCH FANKLUBOV O CHULIGANIZME A RASIZME	strana 17
09.	MANAŽÉRI KLUBOV O RASIZME A CHULIGANIZME	strana 20
10.	ČO PODNIKLI V KLUBOCH PROTI RASIZMU A CHULIGANIZMU?	strana 21
11.	REPREZENTÁCIA A CHULIGÁNSKE PREJAVY	strana 23
12.	AKO TO VIDÍ FUTBALOVÝ ZVÄZ	strana 27
13.	OČAMI ODBORNÍKA NA EXTRÉMIZMUS	strana 29
14.	NÁRODNÉ INFORMAČNÉ CENTRUM NA SLOVENSKU	strana 30
15.	LEGISLATÍVNY ZÁMER V BOJI PROTI DIVÁCKEMU NÁSILIU	strana 31
16.	FARE	strana 32
17.	UEFA A FIFA V BOJI PROTI RASIZMU	strana 33
18.	NÁSILIE NA ŠTADIÓNOCH A MEDZINÁRODNÉ DOKUMENTY	strana 34
19.	ANGLICKÉ PRÍKLADY	strana 35
20.	ZÁVERY A ODPORÚČANIA	strana 35

01. ÚVOD

Futbalový zápas bez diváckej kulisy za veľa nestojí. Sú to fanúšikovia, ktorí mu dodávajú osobitnú atmosféru, a tá potom vie vybičovať hráčov k vrcholným športovým výkonom. Spontánna radosť z gólu či víťazstva, hnanie svojho mužstva dopredu skandovaním, spevom, pestrofarebnými vlajkami, transparentmi či choreografiami, vytvára na štadiónoch často neopakovateľný kolorit. Výrazne k nemu prispievajú fanúšikovia, ktorým sa zvyklo kedysi hovoriť vlajkonosiči. Postupne sa však ujal výraz ultras alebo ultras.

Súťaživosť, snaha byť lepší ako súper, rivalita, súperenie a stret dvoch táborov. Túžba po víťazstvách a úspechu, ktoré prinášajú slávu i peniaze. Také sú základné atribúty hry zvanej futbal, ktoré v sebe logicky nesú silný náboj emócií. Nežijú však nimi iba priami aktéri na ihrisku či lavičke, ale aj fanúšikovia. Pocity šťastia, radosti, ale aj smútku, sklamania či hnevu, sa prenášajú aj na obecenstvo. Dianie na ihrisku, konanie a správanie hráčov, verdikty rozhodcov, to všetko má vplyv na atmosféru na štadiónoch. Ak sa tam deje čosi pozitívne, zväčša to nachádza kladnú odozvu aj na tribúnach. Naopak, hrubý nešportový prejav či nezdravá agresivita aktérov, chybný verdikt rozhodcu, negatívne rezonujú v hladisku. Práve súťaživosť a rozdielne pocity fanúšikovských táborov pri výhrach či prehrách svojich mužstiev, strelených či inkasovaných góloch, vyvolávajú diametrálne odlišné reakcie na opačných stranách „barikády.“

Masovosť a anonymita davu umožňujú prejaviť pocity a názory jednotlivcom i skupinám rozmanitým spôsobom, bez akýchkoľvek zábran. Takáto pôda je akoby stvorená aj na prezentovanie extrémistických názorov, postojov, verbálneho či fyzického násillia, intolerancie. Možnosť voľného priechodu emócií vytvára priestor pre najrôznejšie vášne, ktoré vznikom davovej psychózy môžu nabráť aj veľmi nezdravé a nekontrolovateľné rozmery.

Pravda, tieto prejavy v mnohých prípadoch nemajú ani priamu súvislosť s dianím na ihrisku, fanúšikovia si ich navodzujú sami. Vzájomné provokovanie, osočovanie a pokriky sú zárodokom následných stretov, konfliktov, fyzického napádania. Pre niektorých sa to stáva primárnym cieľom, formou ventilovania sa. Ohrozujú tým často bezpečnosť iných, zavše aj aktérov na trávniku.

Osobitnou kategóriou sú verbálne prejavy voči súperovým fanúšikom či hráčom. Ich najvýraznejšou črtou je vulgárnosť. Tá sa vyskytuje buď v samostatnej forme, alebo môže byť kombinovaná trebárs s nacionalizmom, šovinizmom, rasizmom, antisemitizmom, xenofóbiou či fašizmom. Všetky tieto formy pravicového extrémizmu sú prejavom hrubej intolerancie a urážajú ľudskú dôstojnosť. Sú charakteristické najmä pre skupiny fanúšikov pod označeniami ako rowdies, hooligans, ultras. Ludovo sa im hovorí aj tvrdé jadra.

Vznik chuliganizmu sa spája s anglickými rowdies z druhej polovice sedemdesiatych rokov. Postupne sa rozšíril do takmer celej Európy i na iné kontinenty, dostal medzinárodný rámec. Následkom boli veľké škody na majetku, zranenia, v mnohých prípadoch aj smrteľné. Rôznejšie kroky sa proti rowdies začali podnikáť po tragickom finále Európskeho pohára majstrov medzi Liverpoolom a Juventusom v roku 1985 na bruselskom štadióne Heysel. Talianski tifosi napadnutí anglickými boli ušliapaní a zadlavení múrom - 39 ich zomrelo. Dôsledné oddelenie fanúšikov sektormi, vylúčenie vlajok na tyčiach, rušenie miest na státie, premena štadiónov výlučne na sedenie, delené sedadlá, kamerový systém - to boli opatrenia, ktoré sa postupne zaviedli a slúžili na zvyšovanie bezpečnosti návštevníkov.

Chuliganizmus páchaný futbalovými fanúšikmi prerástol hranice štadiónov či ich okolia, koncentruje sa na uliciach, námestiach, v puboch, na železničných či autobusových staniach, v dopravných prostriedkoch a na ďalších verejných priestranstvách. Futbalový chuliganizmus nesie v sebe všetky typické znaky chuligánstva ako takého - bitky, výtržnosti, demolovanie, ničenie, rabovanie, agresivita, nenávisť. To všetko sa deje pod pláštikom klubovej rivality, prípadne súperenia futbalových reprezentácií krajín. Chuligáni tvrdia, že sa nebijú iba za seba, ale aj za svoje kluby. Vzniká príslušnosť k farbám, čiže fanúšikovská subkultúra. Špecifikom je aj to, že „praví“ futbaloví chuligáni si vzájomné strety dopredu dohadujú mimo štadiónov. Vytyčia si miesto stretov, pravidlá bitiek, počty, prípadne vymedzia okruh zbraní, ktoré sa môžu používať. Dá sa povedať, že fungujú organizovane, ide o plánovanú a riadenú činnosť.

Chuligánov spája aj spoločná nenávisť k policajtom. V chuligánskom žargóne ich titulujú medzinárodnou skratkou ACAB (All cops are bastards - Všetci policajti sú bastardi). Heslo pôvodne pochádza z hnutia punk, chuligáni ho - vrátane slovenských - prevzali.

02. AKO TO BOLO V SOCIALISTICKOM ČESKOSLOVENSKU

Futbalový chuliganizmus existoval, hoci nie v takom rozsahu, aj v socialistickom Československu. Voči týmto prejavom nebol celkom imúnny ani komunistický režim, hoci policajný štát dával ľuďom len minimálnu šancu prejaviť sa spôsobom, ktorý bol v rozpore so socialistickou morálkou či zákonnosťou, najmä v ideologickej rovine. Zvlášť na ideologické delikty bola moc citlivá a snažila sa ich potlačiť v zárodku. A ak sa už čosi podobné vyskytlo, režim sa to snažil zaretušovať, utajiť.

Na futbalových (i hokejových) štadiónoch sme boli neraz svedkami slovných nacionalistických výpadov medzi Čechmi a Slovákmi. „Bi a bi, a bi Slovák do hlavy!“ Takéto skandovanie bolo bežne počuť na štadiónoch z úst priaznivcov českých mužstiev. Slováci odpovedali v podobnom duchu: „Češi peši do Prahy alebo Bi Pražák do hlavy.“ Vstupom futbalového klubu DAC z Dunajskej Stredy (mestá s prevahou maďarskej národnostnej menšiny) na ligovú scénu dostali prejavy nacionalizmu a šovinizmu ďalší (slovensko-maďarský) rozmer.

„Inter, Nitra, Dunajská - to je zberba maďarská,“ znelo z hrdiel mnohých fanúšikov v hladiskách, pričom tento pokrik prežil aj socializmus. Alebo ďalšie skandovanie: „Kto vypadne z ligy: Maďari a Židi!“ Tieto pokriky kompetentným vôbec neprekážali, neohradili sa voči nim ani kluby, ani zväzový futbalový funkcionári, skrátka nik. Na druhej strane fanúšikovia DAC provokovali vyvesovaním maďarskej štátnej vlajky na štadiónoch či spievaním maďarskej hymny. Keďže v kluboch nehrávali cudzinci (a tým pádom ani černosi), rasistické útoky sa obmedzovali na hanlivé výkriky na futbalistov rómskej národnosti, ktorých však po trávnikoch veľa nebehalo.

Na problém futbalového chuliganizmu v bývalom Československu, pre mnohých šokujúcim a drsným spôsobom, poukázal celovečerný film s názvom Proč? V kinách ho uviedli v roku 1987. Tvorcovia ho nakrútili na základe skutočných udalostí, ktoré sa stali 18. júna 1985. Vlajkonosiči futbalového klubu Sparta Praha po ceste na rozhodujúci zápas ligy do Banskej Bystrice totálne zdemolovali niekoľko železničných vagonov (spôsobili škodu za pol milióna korún), terorizovali cestujúcich i železničný personál, sprievodkyňu takmer vyhodili z vlaku. Polícia zasiahla až v Žiline. Nasledovalo zadržanie výtržníkov, trinástich postavili pred súd, niektorí z nich dostali nepodmienečné tresty odňatia slobody.

Film veľmi presvedčivo poukázal na ľahostajnosť a apatiu cestujúcich vo vlaku voči mladým delikventom (pravda, významnú úlohu v tom hral aj faktor strachu), ako aj neschopnosť železničných poriadkových síl poradiť si s výtržníkmi už v zárodku ich vyčíňania ešte na českom území.

Pred premiérou Proč? v pražskom kine Blaník dostali anonymný telefonát. Hlas vystupujúci v mene „všetkých fanúšikov Sparty“ sa vyhrážal bombou, ak sa bude premietiť. V prvých týždňoch navštevovali vypredané predstavenia predovšetkým ultrafans, ktorí jasali pri násilných scénach a rozrezávali v kine sedačky. Časť filmovej kritiky neprávom obvinila tvorcov z toho, že Proč je návodom na chuligánske činy. Taktiež im vytkli, že výtržníkov a ich príbehy „vytiahli“ len z prostredia rozvrátených rodín, čo je jednostranným pohľadom na sociálnu štruktúru ultrafans. Podľa filmových kritikov bolo potrebné tieto typy hľadať napríklad aj v rodinách takzvaných prominentov, vyťažených funkcionárov, ktorí svojim deťom neposkytujú citové zázemie.

03. CHULIGANIZMUS PO ZMENE REŽIMU

Po páde socializmu prežil slovenský národ šok zo slobody a nastolenia demokracie so všetkými pozitívnymi i negatívnymi sprievodnými javmi. Na Slovensko začali prenikať ideové i kultúrne trendy západného typu, nevynímajúc ultrapravicové a extrémistické.

Hoci ústredným mottom revolúcie bolo Nechceme násilie, nesprávne pochopenie pojmov sloboda a demokracia malo neskôr za následok ich zamieňanie za anarchiu a neúctu k zákonu. Polícia bola zatlačená do kúta a zelenú dostali aj rôzne formy násillia a intolerancie. Vývoj predbehol legislatívne procesy, právne vákuum a deravosť zákonov nahrávali rôznym extrémistickým názorom a prejavom. K takým patrili aj prejavy chuliganizmu, nacionalizmu či rasovej neznášanlivosti.

Podstata chuliganizmu (i toho futbalového) sa zmenou režimov nezmenila, ciele a prejavy sú podobné, vyostřili sa však niektoré nové formy. Mnohé z nich prevzali slovenskí fanúšikovia od anglických rowdies, ako aj z ďalších krajín, napríklad z Česka, Poľska či Maďarska. Vznikli organizované skupiny ultrafans i hooligans. Aj vďaka technickému pokroku (mobily, internet, e-mail) môžu lepšie a flexibilnejšie riadiť svoje pôsobenie než v minulosti, ich činnosť sa stala sofistikovanejšou. Kým ultrafans sa viac zameriavajú na fanenie, choreografiu na tribúnach, odpalovanie pyrotechniky (takzvaný taliansky štýl fanúšikovania), pri chuligánoch sú v popredí bitky, zvlášť mimo štadiónov. Aktivity chuligánov a ultras sa však čiastočne prekrývajú.

Chuligáni sa správajú agresívne počas presunov na zápasy a zo zápasov. K tradičným rituálom patrí robenie neporiadku, demolovanie, rozbíjanie krčiem. „Zastavujeme sa v nejakej diere, 10 faganov od nás huláka v staničnej krčme a krčmárka hádže jednému z nich pohár do hlavy. Z krčmy zostali len holé steny, niekto to dokonca porátať aj pípe,“ takto sa pochválili na svojej webovej stránke chuligáni Slovana pri popise jednej zo svojich akcií.

Niektoré skupiny sa venujú aj „nakupovaniu“ na benzínových čerpadlách. Pointa spočíva v tom, že odídu bez zaplattenia. Pri odchode zakričia fiktívne meno človeka, ktorý to „zaplatí“. Ten samozrejme neexistuje, a ak aj áno, potom s chuligánmi nemá nič spoločné. Chuligáni si iba podľa neho vybrali meno pre svoj gang. Niektoré skupiny sa venujú aj „nakupovaniu“ na benzínových čerpadlách. Pointa spočíva v tom, že odídu bez zaplattenia. Pri odchode zakričia fiktívne meno človeka, ktorý to „zaplatí“. Ten samozrejme neexistuje, a ak aj áno, potom s chuligánmi nemá nič spoločné. Chuligáni si iba podľa neho vybrali meno pre svoj gang.

K najaktívnejším a najagresívnejším chuligánskym skupinám na Slovensku patrili v posledných rokoch radikálni fanúšikovia bratislavského Slovana, Spartaka Trnava, 1. FC Košice a FC Nitra. Organizované skupiny ultrafans majú aj Žilina a Banská Bystrica (v tomto klube sú súčasťou oficiálneho fanklubu), menší počet hooligans je napríklad aj v Trenčíne a nejaké promile sa vyskytuje takmer v každom klube.

Aký je rozsah a sila futbalového chuliganizmu na Slovensku, akú úlohu zohrávajú v rámci neho prejavy intolerancie - najmä rasizmu a antisemitizmu? Čo sa doposiaľ udialo na chuligánskej scéne, aké skupiny vyvíjajú túto činnosť? Čo voči nim podniká futbalový zväz, kluby, fankluby, polícia? Na to sme sa pokúšali hľadať odpovede.

04. CHULIGÁNSKA SCÉNA A SLOVENSKO

Prečo to robia? Filozofia slovenských futbalových chuligánov vychádza z rovnakých premis ako všade na svete a sleduje jeden primárny cieľ. Pobiť sa s nepriateľskými fanúšikmi.

Chuliganizmus je o bitkách, násillí, agresivite, rozbíjaní, demolovaní, výtržnosťach, prejavení hrubej sily. Je to svojská forma zábavy, sebarealizácie, adrenalínového športu. Presne tak to chápajú hooligans, ultrafans či členovia takzvaných tvrdých fanúšikovských jadier.

„Ide o šport iného druhu, mimo brán štadióna. Cieľ je jasný, poraziť nepriateľa. Jednoznačne, zničiť ho, vyhrať boj,“ vyjadril sa v rozhlasovom vysielaní rádia Okey Tibor, v nedávnej minulosti ultrafanúšik Slovana. „Futbal, bitka, adrenalín,“ týmito tromi slovami charakterizoval v našej ankete dôvody, prečo chodí na zápasy, jeden z členov žilinských ultras Yellow-Green Fanatics, s fiktívnym menom Vývar. Kozel z toho istého zoskupenia to vidí podobne: „Láka ma futbal, aj bitky. Kamaráti, zábava, vzrušenie.“ A do tretice hlas zo žilinského chuligánskeho tábora: „Chodím aj pre futbal, ale aj sa pobiť. Vypití si, zakričať. Je to aj o mestskej rivalite, adrenalíne, chuti pobiť sa aj iným spôsobom než bitkou.“

S akými pohnútkami prichádzajú na futbal fanúšikovia tvrdého jadra Spartaka Trnava? „Na zápasy chodievame v prvom rade fandiť, povzbudiť náš klub, ale aj sa pobiť. Fans scéna je jednoducho aj o tom. Kto má lepšiu a nápaditú choreografiu, v akom počte povzbudzuje a samozrejme, kto je lepší v bitkách. Tie berieme ako šport. Ako mužstvá na trávniku, tak aj fanúšikovské tábory súperia medzi sebou, ktorý z nich je najlepší. Určite sa neznižujeme napádať starších ľudí, deti a ženy,“ uviedli vo svojej odpovedi šéfovia Red-Black Warriors, ktoré združuje radikálnych fanúšikov Spartaka.

Jednotlivé fanúšikovské skupiny bojujú v takzvanej bitkárskej lige, podobne ako hráči vo futbalovej. Hovorí tomu aj tretí polčas. Strety potom vyhodnocujú v diskusiách na internete a píšú o víťazstvách, remízach či prehrách.

Pravidlá stretov. Väčšinou sa miesto bitiek dohaduje prostredníctvom kontaktných osôb oboch táborov. Vyberá sa zväčša miesto v dostatočnej vzdialenosti od štadióna, kde je menšia pravdepodobnosť výskytu policajtov - lúky, parky, opustené štadióny. Formy stretu môžu byť viaceré: banda na bandu (bez určenia počtu súperiacich strán), počet na počet, ferovka. Obyčajne si dohadujú stret bez zbraňí, maximálne s použitím boxerov, prípadne palíc. Veľmi často sa však stáva, že niektorá zo strán (prípadne obe) porušia vopred dohodnuté pravidlá (hlavne počty sa dajú len ťažko dodržať). Vytahujú sa zbrane, často aj najhrubšieho kalibru - nože, sekery, kladivá, kamene, dlažbové kocky, skrátka, čo príde pod ruku. Polícia s menšou či väčšou úspešnosťou dokáže na základe monitoringu vopred zistiť miesto plánovaného stretu. Chuligáni sú však schopní ho operatívne zmeniť. Tí sa držia zásady, že ak sa na mieste chystanej bitky objaví hoci aj menší počet policajtov, bitka sa ruší.

Počas bitky napríklad platí pravidlo, že ak niekto je na zemi a nebojaschopný, nekope sa do neho. „Je zakázané dokopávať," potvrdzujú toto nepísané pravidlo samotní chuligáni. Ak sa na bojisku objaví bezvládne telo či telá, bitka sa prerušuje. „Jedného z nás kriesia, a tak prerušujeme bitku," píše sa v popise jednej z bitiek na chuligánskej internetovej stránke fanúšikov Slovana Bratislava. „Nejde o to, aby vyhasol život," dodáva jeden z nich. Pre lepšiu identifikáciu bijúcich sa skupín zvykne jedna strana používať na rozlíšenie biele pásky či bandáže na rukávoch alebo tričká.

Chuligáni používajú aj rôzne triky na políciu, bitku maskujú napríklad tým, že majú pripravenú futbalovú loptu a v prípade, že sa na mieste stretu objavia policajti, zahrajú si medzi sebou futbal. Mimochodom, usporadúvajú medzi sebou aj ozajstné futbalové turnaje.

Bitky však majú dozvuky aj na futbalových štadiónoch či v okolí, na uliciach, v krčmách a podobne. Chuligáni ich zaznamenávajú fotoaparátom, prípadne videokamerou. Zábery si vymieňajú, niektoré uverejňujú na svojich internetových stránkach a vo fanzinoch. Tam aj podrobne popisujú priebeh bitiek.

Družby a koalície. Vytvárajú koalície a družby takmer výlučne so zahraničnými skupinami ultrafans, najmä v okolitých krajinách: Česku, Poľsku, Maďarsku a chodia si navzájom vypomáhať v bitkách. Predtým boli pokusy o priateľstvo alebo aspoň zmier aj medzi slovenskými skupinami. Tie však mali krátke trvanie, zanikli buď pre nehody, alebo aj preto, že „jednoducho sa už pomaly nebolo s kým biť."

Zaujíma ich futbal? Väčšina z nich tvrdí, že áno a záleží im na klube, ktorému fandia. Jedným dychom však dodávajú, že im ide aj o bitky. Zdôrazňujú pritom, že sa bijú nielen za seba, ale aj za klub. Sú aj takí, pre ktorých je futbal okrajovou záležitosťou. Len malá torzo vyhlasuje, že futbal ho vôbec nezaujíma. „Táto stránka nemá nič spoločné s futbalom (žiadne informácie o hráčoch, kluboch, výsledky, prestupy, tabuľky, vyžrebovanie...). To nás jednoducho nezaujíma," píše sa na jednej zo stránok Tiežfanúšikov bratislavského Slovana. Tí pokračujú: „Sme skupina vymletých, dementných primitívov, ktorým vôbec nejde o futbal, ale o násilie, brutalitu, teror, šikanu a agresivitu. Svoju primitívnosť dokazujeme močením po námestiach a v autobusoch MHD, prevracaním áut a napádaním turistov. Svoju blbosť a debilitu dokazujeme demolovaním vlakov a štadiónov v mestách, do ktorých si chodíme vybiť zlosť. Veď čo viac rozjasá dementné belasé srdce ako nariekajúci sedlák nad prevráteným autom, rozbitou krčmou, či zdemolovaným štadiónom. O čo nám ide: o chuligánstva na štadiónoch, o debilizmus na štadiónoch, o násilie a brutalitu na štadiónoch, o napádanie a zabíjanie tých druhých, o šikanu domáceho obyvateľstva, o pornofašizmus, o terorizmus."

Kto tvorí chuligánov? Vekové zloženie je rôzne, aj keď prevažujú mladí ľudia vo veku 14-28 rokov. Výnimkou však nie sú ani 10-13 ročné deti. S pribúdajúcim vekom nad tridsať rokov počet chuligánov rapídne klesá. Nebezpečným je podľa odborníkov vek zhruba medzi 12-13. rokom života. Takíto jediní sú náchylní napodobňovať tých starších a strhnúť sa nimi. Navyše v rámci chuligánskych skupín musia rešpektovať tých starších. Vzdelanie je rôzne, od základného cez stredné až po vysokoškolské. To nám potvrdili aj samotní chuligáni. Medzi nimi sú aj ľudia z rozvrátených rodín, nezamestnaní. Človek, ktorý sa pohybuje v chuligánskom prostredí však tvrdí: „Tých z najnižších sociálnych vrstiev je minimum." Medzi chuligánmi sú aj finančne dobre zabezpečení jednotlivci, s atraktívnym zamestnaním, napríklad podnikatelia. Pre nich je chuliganizmus koníčkom. Jednotlivé fanúšikovské skupiny či frakcie majú svojich vodcov. Podľa našich indícií práve medzi nimi sa nájde viacero finančne dobre situovaných ľudí, aj s vysokoškolským vzdelaním.

Chuligánske oblečenie. Typické chuligánske oblečenie tvoria džíny, značkové športové mikiny (najčastejšie Umbro, Adidas, Fila, ale aj špeciálne chuligánske ako Troublemaker, Pitbull a mnohé ďalšie: neprijateľná je napríklad „Puma, ktorá je považovaná za černošskú značku). Nosia zväčša športovú obuv, prípadne bagandže s oceľovou špičkou. Väčšinou sú veľmi nakrátko ostrihaní, niektorí nosia bombery. Za dôležité považujú byť nenápadní. Holdujú alkoholu, prípadne iným návykovým látkam. Alkohol plní dve funkcie: uvoľňuje zábrany a tlmí bolesť pri inkasovaných úderoch. Väčšinou sa schádzajú v krčmách.

Čo o nich hovoria psychológovia. Športový psychológ Tomáš Gurský vidí hlavnú príčinu chuligánskych prejavov futbalových fanúšikov najmä v tomto: „Vychádza to z dlhodobej životnej frustrácie, nenaplnených cieľov, túžob a očakávaní určitých skupín ľudí. Zlosť na celý svet je typickým emocionálnym rozpoložením a títo ľudia hľadajú možnosti ako to odreagovať. Najčastejšie je to vybiť zlosť formou agresie, kde objektom môže byť buď cieľová oblasť, v ktorej sa nenaplnili očakávania, ale ešte častejšie je to náhradná oblasť, napríklad v športe. Ide o emocionálne prejavy istej sociálnej skupiny ľudí, ktorá sa nevie iným, zmysluplným spôsobom realizovať."

„Vieme, že každý šport má typické publikum. V masových športoch ako futbal a hokej je dav médiom pre rôzne asociálne prejavy. To priťahuje nebezpečných asociálnych jedincov, ktorí sú v dave skrytí, ale v pravej chvíli vedia naštartovať prejavy agresivity, ktoré môžu byť nebezpečné aj pre neutrálnych divákov. Bojové pomalovanie tváre fanúšika je symbolicky prípravou na boj a prejavom identifikácie sa s bojujúcim družstvom, a súčasne zvyšuje jeho anonymnosť. To vyvoláva zmenený stav vedomia. Vyspelý športovec vie túto zmenu kontrolovať, ale divák nie. Ku slovu prichádzajú pôvodné zvieracie inštinkty, ktoré sa v agresívnej podobe prejavujú ako šarvátky, prenasledovanie, ničenie majetku. Som toho názoru, že málo pozornosti sa venuje prevencii násillia v športe v zmysle zvyšovania kultúrnosti a rámca fair-play, ale niekedy ku slovu musia prísť aj dôsledné tresty a opatrenia," myslí si Gurský.

Chuligáni sami považujú bitky za adrenalinový šport. „Napätie, vzrušenie a zmenené stavy vedomia sú tu prítomné, ale nedá sa to porovnávať z psychologického hľadiska s bežnými druhmi adrenalínového športu. Tie vychádzajú z potreby hraničného zážitku, prekonania vlastného strachu a seba samého. Má to iné psychologické pozadie," vraví Gurský.

Podľa niektorých psychológov, ide o ľudí s nízkym sebahodnotením, prípadne o takých, ktorí sa nevedia presadiť. Každý človek sa chce istým spôsobom zviditeľniť, upozorniť na seba, čosi po sebe zanechať a ľahšou cestou, než niečo vytvoriť, je deštrukcia. Preto napríklad vandal rozbije výklad, telefónnu búdku alebo niekoho napadne. Skrátka, chcú dať o sebe vedieť. A prítomnosť policajtov, médií a verejnosti, je výbornou príležitosťou preniknúť do povedomia, verejne na seba upozorniť. Kým pre niektorých z nich sú bitky iba zábavou, u ďalších sa stávajú potrebou, drogou, nemôžu bez nich byť. Chuliganizmus je životným štýlom, filozofiou, aj keď z pohľadu bežných ľudí zvrátenou. Bitky slúžia ako prostriedok odreagovania sa od každodenných problémov a starostí, sú únikom, relaxom alebo jednoducho zahnaním nudy, (týž)dennej monotónnosti či stereotypu. Mnohí z chuligánov sa po víkendových záťahoch vracajú v pondelok na svoje pracoviská, aby žili bežným, spoločensky akceptovateľným spôsobom života.

Ideológia. Ide zväčša o vyznavačov najrôznejších foriem pravcového extrémizmu. Chuligánske štruktúry sa do určitej miery prekrývajú napríklad s neonacistickými skinmi. Hoci sa slovné často napádajú na internete, spoločným menovateľom a prienikom záujmov je násilie. Vyznačujú sa ultrapravicovými názormi, rasisticky či antisemitisticky ladenými pokrikmi, transparentmi, vlajkami, hajlovaním. Napádajú ľudí tmavej pleti, černochoch i Rómov. Neonacisti odsudzujú chuligánov pre bezhlavé, slepé násilie, zatiaľ čo oni chcú bojovať za čistú, bielu rasu najmä politickými prostriedkami a chuligáni im svojimi aktivitami tieto snahy kazia.

Časopis Mentalita. Dianie na slovenskej ultrafans scéne mapuje časopis Mentalita. Zatiaľ vyšli iba dve čísla. V nich dáva redakcia priestor každému fanúšikovskému zoskupeniu, ktoré prejaví záujem. Pri popise jednotlivých stretov majú možnosť uviesť svoj pohľad obe zainteresované strany. Kopíruje časopis Football Factory vydávaný v Česku, obsahovo je však chudobnejší, na menej kvalitnom papieri. Obálka je farebná, číslo je ilustrované mnohými čierno-bielymi fotografiami. Tie zachytávajú zväčša fanúšikovské tábory na tribúnach, či strety fanúšikov s políciou. V úvodnom čísle sa píše: „Snažili sme sa vytvoriť niečo, čo ešte na Slovensku nebolo. Naším cieľom je predstaviť fanúšikovské hnutie pod Tatrami a iniciovať všetky skupiny, aby začali tvoriť čoraz zložitejšie choreografie. V budúcnosti máme záujem písať aj o hokejových, hádzanárskych a basketbalových fanúšikoch.“

05. CHULIGÁNI A PARAGRAFY

Hooligans sa dostávajú najčastejšie do konfliktu s týmito paragrafmi Trestného zákona.

- §155** útok na verejného činiteľa
 - §196** násilie voči skupine obyvateľov a jednotlivcovi
 - §202** výtržníctvo
 - §198/a** podnecovanie k národnostnej a rasovej neznášanlivosti
 - §198** hanobenie národa, rasy a presvedčenia
 - §221** ublíženie na zdraví (u všetkých je rasový motív prirážajúcou okolnosťou a dôvodom na použitie vyššej trestnej sadzby)
 - §257** trestný čin poškodzovania cudzej veci
 - §260** podpora a propagácia hnutí smerujúcich k potlačeniu práv a slobôd občanov
 - §261** verejné prejavy sympatií k fašizmu
- Znenia vybraných paragrafov a trestné sadzby.**
- §198** Hanobenie národa, rasy a presvedčenia (trestné sadzby)
 - (1) Kto verejne hanobí
 - a) niektorý národ, jeho jazyk, niektorú rasu alebo etnickú skupinu, alebo
 - b) skupinu obyvateľov republiky pre vyznanie alebo preto, že sú bez vyznania, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok alebo peňažným trestom.
 - (2) Odňatím slobody až na tri roky sa páchatel potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 najmenej s dvoma osobami.

- §198a** Podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti
 - (1) Kto verejne podnecuje k nenávisti k niektorému národu alebo rase alebo etnickej skupine alebo k obmedzovaniu práv a slobôd ich príslušníkov, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok alebo peňažným trestom.
 - (2) Rovnako sa potresce, kto sa spolčí alebo zhromaždí na spáchanie činu uvedeného v odseku 1.

- §198a** Podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti
 - (1) Kto verejne podnecuje k nenávisti k niektorému národu alebo rase alebo etnickej skupine alebo k obmedzovaniu práv a slobôd ich príslušníkov, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok alebo peňažným trestom.
 - (2) Rovnako sa potresce, kto sa spolčí alebo zhromaždí na spáchanie činu uvedeného v odseku 1.

- §260**
 - (1) Kto podporuje alebo propaguje hnutie, ktoré preukázateľne smeruje k potlačeniu práv a slobôd občanov alebo hlása národnostnú, rasovú, triednu alebo náboženskú zášť, potresce sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.
 - (2) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel potresce,
 - a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 tlačou, filmom, rozhlasom, televíziou alebo iným podobne účinným spôsobom,
 - b) ak spácha taký čin ako člen organizovanej skupiny, alebo
 - c) ak spácha taký čin za brannej pohotovosti štátu.

- §261** Kto verejne prejavuje sympatie k fašizmu alebo k inému podobnému hnutiu uvedenému v

- §260** alebo verejne popiera, spochybňuje, schvaľuje alebo sa snaží ospravedlniť zločiny fašizmu alebo iného podobného hnutia uvedeného v § 260, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.

06. ORGANIZOVANÉ SKUPINY FUTBALOVÝCH CHULIGÁNOV NA SLOVENSKU

Josef Ďurník - TASR

Spartak Trnava. Fanúšikovia tohto prvotligového klubu patria medzi najvychýrenejších a najvernejších na celom Slovensku. V slovenskej lige bola Trnava dlhé roky diváckou baštou v početnosti, ale aj búrlivosti prostredia. Diváci boli často dvanástym hráčom mužstva. Tvrdé jadro sa však okrem navodenia skvelej atmosféry a vytrvalého povzbudzovania počas celých deväťdesiatich minút prezentovalo často aj brutálnym násilím na štadiónoch i mimo nich. S klesajúcou formou

a zhoršujúcimi sa výsledkami mužstva sa rapídne znížila aj návštevnosť na zápasoch Trnavy (zostup i návrat do prvej ligy), čoho dôkazom bola aj jesenná časť sezóny 2004/2005. Nastalo tým aj isté oslabenie chuligánskej scény. Radikálni fanúšikovia Spartaka sa združujú v zoskupení s názvom Red Black Warriors.

RED BLACK WARRIORS (Červeno-čierni bojovníci). RBW sa na naše požiadanie predstavili: „*Red-Black Warriors (R.B.W.) bola založená v roku 1998. Členom sa môže stať každý fanúšik Spartaka, ktorý je ochotný podporiť klub vo fandi, choreografii, a aj v bitke. Vek sa pohybuje od 16 - 52 rokov. Sú medzi nami vysokoškooláci, stredoškooláci či chalani bez vzdelania. V súčasnosti má R.B.W. cez päťdesiat členov. Existuje ešte fans skupina South Side. Snažíme sa vydávať občasník Red-Black Warriors.*” Podľa ich vlastného vyjadrenia, neprevádzkujú žiadnu internetovskú stránku. Existuje však stránka pod označením RBW, ktorá informuje o ich aktivitách (v druhom polroku 2004 však vôbec nebola aktualizovaná).¹ V hornej časti webového portálu zaujme „bežiaca pásovka“: RBW sa nepýta, koľko má nepriateľov, ale kde sú. Za najväčších považujú skupiny z bratislavského Slovana, Nitry, Košíc, zo zahraničia Spartu Praha a Brno. Okrem svojich aktivít v predchádzajúcich sezónach priniesli na webovej stránke aj anketu s ultrafans skupinami na Slovensku. Trnavčania majú družbu s fanúškami ostravského Baníka (patria medzi lídrov v Česku), zmier s poľským GKS Katowice (ide o najtvrdšiu skupinu v Poľsku). Vypomáhajú si v bitkách. V rubrike Tlač uvádzajú niektoré články z denníkov či spravodajskej agentúry, ktoré sa dotýkajú ich činnosti. Občasník RBW obsahuje najmä správy o bitkách so súperiacimi stranami a o ultraaktivitách. Vydávajú aj vlastné minikalendáre. O financovaní svojej činnosti uviedli: „*Zbierame sa do čiapky, občas nám prispeli aj trnavskí futbalisti.*” Na štadiónoch, hlavne doma, sa v poslednom čase prezentujú transparentom: Asociálni chuligáni.

Z výčinov RBW.

- Z idúceho vlaku pri návrate zo zápasu v Dunajskej Strede prinútili šiestich fanúšikov DAC vyskočiť pri rýchlosti zhruba 40-50 kilometrov za hodinu, jedna dievčina si pri páde narazila hlavu do stĺpa, poranila mozog a má trvalé následky. Predchádzali tomu vzájomné slovné potýčky medzi oboma tábormi, aj národnostne ladené (1995)
- V ligovom zápase s Humenným v roku 1996 vtrhol na ihrisko trnavský fanúšik a nasledovala inzultácia rozhodcu Mušáka.
- Napadli autobus s výpravou futbalistov 1. FC Košice (údajne si ho pomýlili s autobusom košických fanúšikov, pretože pre dymové sklá videli vpredu iba vlajočku 1. FC) ešte pred jeho vstupom do Trnavského kraja (2001). Kovovými tyčami, kameňmi a oceľovými maticami zdemolovali autobus, rozbili predné sklo a ľahšie zranili štyroch hráčov 1. FC Košice. Ligová komisia po tomto prípade uložila klubom povinnosť zabezpečiť ochranu autobusu hostí po prejení hraníc každého ligového mesta.
- Napadnutie autobusu s fanúškami Banskej Bystrice. Auto s trnavskou poznávacou značkou ich zaviedlo do slepej ulice, kde zaútočili na autobus a zdemolovali ho. Vytiahli z neho niekoľko fanúšikov a zbili. Odvtedy ich Bystričania volajú Rock Bus Warriors (2003)
- Bitky s nitrianskymi fanúškami (o jednej z najkrvavejších v Trnave podrobnejšie píšeme pri stati o nitrianskych chuligánoch).
- Bitky s fanúškami Slovana (najúhlavnejší nepriateľ).
- Niekoľkokrát vtrhli na ihrisko.
- Bitky s policajmi či súkromnou bezpečnostnou službou.

Antisemitizmus. V ligových zápasoch Trnavy proti Slovanu sa antisemitsky ladené prejavy vyskytujú so železnou pravidelnosťou, majú svoju dlhú tradíciu. Druhá strana však nič nezostávala dlžná. Zápas z 31. mája 2003 v Trnave sa odohrával od samého začiatku v takejto rasisticky ladenej atmosfére. „*To, čo predvádzalo trnavské tvrdé jadro v prvej polhodine, bolo len pre silné žalúdky (podľa kompetentných však druhá strana oplácala rovnakou mincou, no keďže belasí boli v značnom oslabení, takmer vôbec ich nebolo počuť). Na súpera lietali tie najhrubšie urážky, v mnohých prípadoch s jasným antisemitským zafarbením,*” napísal denník Šport.² Keď nepomáhali ani výzvy miestneho hlásateľa, rozhodca Ľuboš Michel sa rozhodol konať. Zavolať si k postrannej čiare hlavného organizátora a prostredníctvom miestneho rozhlasu tichočil fanúšikom hrozbu: „*Ak neprestanete s osočovaním, ukončím zápas.*” Varovanie prispelo k tomu, že hanlivé hlasy sa utišili. „*Išlo o pokriky kvázi dvoch izolovaných skupín medzi sebou, nie o skandovaný pokrik celého štadióna.*”

Ukončiť zápas by bolo kruté, pretože kvôli možno dvom stovkám ľudí by trpel zvyšok obecnstva. Bolo toho však dosť, nuž som považoval za potrebné do toho vstúpiť. Jednoducho, aby si fanúšikovia uvedomili, že je tu aj takáto možnosť a nie sme proti takémuto správaniu imúnni, uviedol medzinárodný rozhodca FIFA i UEFA Michel. Všetky skutočnosti zachytil aj v zápise o stretnutí.

O rok sa antisemitská atmosféra na trnavskom štadióne zopakovala. Trnavskí fans skandovali svoje tradičné heslo: „*Aj ja to viem, aj ja to viem, že Slovan židovská kurva je.*” Tentoraz sa k verbálnym útokom pridal aj vizuálny. V znaku Slovana sa na malých plagátoch objavila Dávidova hviezda. Mávali nimi fanúšikovia Trnavy. Vyrobili ich zhruba dvesto kusov. V hľadisku rozprestrel aj transparent veľkých rozmerov: „*Som blbec - som slovenský policajt.*” Disciplinárna komisia futbalového, ktorá vzala do úvahy vtrhnutia trnavských divákov na trávnik v predchádzajúcich zápasoch, napačila klubu pokutu 30 tisíc korún a ligový zápas s Púchovom musel odohrať bez divákov.

Pokrikovanie na slovanistov ako Židov je trnavskou tradíciou už niekoľko desaťročí. Na otázku či sú slovanisti Židia a prečo proti nim takto pokrikujú, odpovedajú predstavitelia RBW takto: „*Slovanisti nie sú Židia. Židia klub len založili, preto im tak hovoríme, a zo všetkých pokrikov ich tento najviac vytáča.*”

Rasizmus. Od čias príchodu Brazílčana Gomeša a Senegalčana Falla verbálne a iné útoky na adresu futbalistov tmavej pleti ustali. „*Určite rasizmus na našich trávnikoch existuje. My však nevykrikujeme na hráčov inej farby pleti hanlivé. Rasizmus je spojený so sčínmi. Tí do našej skupiny nechodia. Nevadilo by nám ani to, keby hral za Spartak Róm,*” tvrdia vedúci predstavitelia RBW. Trnavský Spartak za fanúšikov zaplatil v posledných rokoch pokuty v hodnote mnoho stoviek tisíc korún. Na otázku, či si nemyslia, že klubu skôr škodia, než pomáhajú, odpovedali protiotázkami: „*Čím klubu škodíme? Tým, že ho povzbudzujeme a sme ochotní za ním cestovať aj na kraj sveta? Či sa zaň pobiť?*”

Slovan Bratislava. Slovan je najpopulárnejším a historicky najúspešnejším slovenským klubom a má fanúšikov po celej krajine. Už za socializmu mal postavenie „vládneho“ klubu, akéhosi národného klenotu. V prvých rokoch samostatnej futbalovej súťaže po rozdelení Československa suverénne vládol slovenskému klubovému futbalu a nemal vážnejšieho konkurenta. V posledných troch rokoch sa však dostal do situácie na hranici krachu, zdevastovaný ekonomicky i morálne, zostúpil do druhej ligy. Hoci fanúšikov ubudlo, ultrafans sa aj v nižšej súťaži prihlásili o slovo.

ULTRAFANS SLOVANA. Okolo klubu sa vytvorili početné skupiny radikálnych fanúšikov, ktorí začali robiť výtržnosti na zápasoch i mimo štadiónov. Postupne sa vyčleňovali z oficiálneho fanklubu a vytvárali si vlastné združenia. Prvou vyhranenou skupinou na začiatku deväťdesiatych rokov boli Ultras Slovan Pressburg z C-tribúny Tehelného poľa, ktorí dávali o sebe vedieť aj formou graffiti v tvare písmena S. Postupom času, v druhej polovici deväťdesiatych rokov, sa na štadióne objavovali viaceré skupinky, vznikli frakcie. Slovan Hooligans, Tiežfanúšikovia, Igor J. Skopeček, Brickfield Causalities, takéto názvy si dávajú chuligánske sekcie v Slovane. Smerom navonok používajú rôzne krycie mená, napríklad Skopeček je vyjadrením pre bitku. „*Vznikli na základe toho, z ktorej časti Bratislavy chlapci pochádzali,*” vraví Peter, hlásiaci sa k belasým chuligánom: „*Futbalový chuliganizmus, tak ako väčšina vecí, prišiel k nám na Slovensko z Česka. Spočiatku to bolo živelné. Cestou do krčmy sme náhodou stretli pár Trnavákov a zbili sme ich. Postupom času to nabralo organizovanejšie podoby,*” vraví Peter o genéze chuliganizmu.

¹(rbw.webpark.sk/Main.html)

²(Šport, June 2, 2003)

Podľa Petra je vekové zloženie slovanistických chuligánov medzi 16-26 rokom života. Najtvrdšie bitky zvedli s fanúšikmi Trnavy. Svoju mienku o nich formuluje bez servítky. „*Sú to hlupáci...*“ O organizovaní bitiek sa rozhovoril takto: „*Dohadujú sa cez kontaktné osoby, zväčša na opustených či menej frekventovaných priestranstvách ako sú lúky či parky. Ja som za to, aby sa neuskutočňovali na štadióne, kde sa zápas odohráva. Na ňom by sa už malo iba fanúžiť. Aj keď, samozrejme, aj tam prichádza často ku konfliktom a bitkám.*“ Slovanisti sú vraj za bitky bez použitia zbraní. Toto najčastejšie porušujú podľa Petrových slov Nitrana. „*To sú vymletí skíni a nik ich nemá rád. Aj pri poslednej bitke vytiahli opasky. Napokon však aj tak dostali.*“

Peter považuje bitky, podobne ako väčšina chuligánov, za adrenalínový šport, v ktorom ide o to byť lepší ako protivník. To prerastá do obrovskej rivality až nenávisť. „*A potom logicky prichádza k odplate, na ktorú sa všetci tešia,*“ dodáva Peter. Poukazuje aj na ďalší paradox. „*Porazení sa pozviechajú zo zeme, oprášia a niekedy sa to skončí po bitke aj podaním rúk.*“ Podľa Petra je sociálne či vzdelanostné zloženie slovanistických chuligánov veľmi pestré. „*To preto, že ide o ľudí so záujmom o rovnakú vec. To máte tak, ako keď sa niekto venuje paraglidingu.*“

O monitoringu polície hovorí: „*Myslím si, že mobility sú odpočúvané, čo v dnešných časoch nie je žiaden problém. Polícia sa tak niekedy dozvedá o miestach našich bitiek, inokedy zase nie.*“ Peter potvrdil našu informáciu, že mnohí bitkári majú skúsenosti napríklad z kickboxu. „*Je to pravda, viacerí ovládajú bojové umenie.*“

Nevylúčil, že vo vedení frakcií slovanistických hools sú aj finančne dobre zabezpečení ľudia. „*Niektó to musí aj finančne podporovať...*“ Uvažuje však, že skončí s chuliganizmom. „*Keď tak nad tým rozmýšľam, asi je to dosť choré čo robíme...*“ O téme rasizmu: „*Pokrikovanie a hučanie na hráčov tmavej pleti prinášajú medzi fanúšikov skíni, ďalší sa nimi nechávajú strhnúť, pridajú sa. Mne osobne černosť vôbec nevaďia, mám medzi nimi aj kamarátov.*“

Spojencami slovanistických chuligánov na Morave sú JKB z Brna, ktorí patria v Českej republike medzi najostrejších chlapcov.

Na internetovej stránke Slovan Hooligans vás víta takéto motto (v angličtine):³

Keď sa niečo deje, tam nás stretnete.
Vždy vpredu, tvárou v tvár.
Pouličné bitky, to všetko je náš svet.
Policačné sirény, praskot rozbitých fliaš.
Päste a nože, palice a reťaze.
Čižmy s ocelovými špičkami a krvavé škrvny,
Uličný teror, vyvrcholenie šialenstva.
Poslovía Boha sú dychtívi krvi.

Z výčinov ultrafans Slovana.

- Slovenský pohár (1999), zdemolovanie plotu, pokus o vniknutie na hraciu plochu, nepokoje aj mimo štadióna
- V poslednom kole sezóny 1998/99 na domácom štadióne tesne pred vstupom do hľadiska zaútočili fanúšikovia Slovana na Trnavčanov nožmi a britvami, prelomili zábrany a prišlo ku krvavému stretu, dvaja policajti boli zranení, dve nadstavené minúty zápasu sa neodohrali, fanúšikovia vbehli na hraciu plochu a napadli niekoľko hráčov Trnavy, ktorí prchali do kabín. Uštedrili im zopár kopancov, Bestvinovi zlomili nos
- V Trenčíne v roku 2002 demolovali štadión, rozobrali drevnú budo pokladne a preniesli na štadión, kopnutie domáceho fanúšika do hlavy, výtržnosti
- Krvavé bitky s trnavskými, nitrianskymi a košickými fanúšikmi

³ (hooligans.o-f.com)

Rasizmus, antisemitizmus. Počas zápasov neraz pokrikovali na hráčov čiernej pleti. V Púchove hádzali na hráča zo Stredoafrickej republiky Lembakoaliho banány. Pred rozsvietením na vedľajšej ploche štadióna Slovana hanlivo kričali na Afričana v tíme Ružomberka Niyanga. Po tomto Senegalčanovi takisto hádzali banány (2001). Na fanúšikov Trnavy pokrikovali „*Polskí Židi*“ a k obľúbeným skandovaniam v zápasoch s týmto rivalom patrilo aj uráženie kapitána súpera: „*Ujľaky je Cigán skurvený.*“ Majú pestrý repertoár neonacisticky ladených pokrikov, často vyťahovali transparency s násilným obsahom. Mali konflikty aj so strážnou službou vlastného klubu.

MŠK Žilina V posledných troch rokoch najúspešnejší slovenský futbalový klub so solídnym finančným zabezpečením. S dobrými výsledkami rástlo aj fanúšikovské zázemie. Časť z neho sa považuje za ultrafanúšikov, prípadne chuligánov.

YELLOW GREEN FANATICS (Žlto-zelení fanatici). Nenosia klubové farby (šály, tričká a podobne), čím sa odlišujú od členov fanklubu. Kto sa môže stať členom žilinského tvrdého jadra? „*Každý bez rozdielu veku či vzdelania. Dôležité je však, aby sa nebál postaviť do bitky,*“ vraví jeden z nich, vystupujúci pod fiktívnym menom Vývar. Ďalší člen, ktorý uviedol prezývku Kozel, to zduploval: „*Musia sa biť a nesmú ujsť.*“ YGF uvádzajú približne 60 členov (podľa iných je tento údaj prehnaný a za reálnejšie považujú číslo 20-30), medzi ktorými je podľa tvrdenia člena YGF dvanásť inžinierov a dvaja učitelia. Časopis nevydávajú a internet bol vlni zastavený. Družbu majú s chuligánmi účastníka nižšej poľskej súťaže Goral Żywiec, za najväčších nepriateľov označujú Trnavu a Slovan, zo zahraničných ostravský Baník.

Tvrde jadro žilinských fanúšikov sa zvykne zaradovať medzi chuligánmi do „*druhej ligy.*“ „*Tí sú silní len vtedy, keď im prídu pomôcť Poliaci,*“ vraví človek, ktorý sa pohybuje v chuligánskych sférach. Žilincania sa zatiaľ zapojili len do menších bitiek (skôr sa museli brániť po napadnutiach) a nenaplnili v takom rozsahu stránky novín ako fanúšikovia Trnavy, Slovana, Košíc či Nitry.

O rasizme. „*Rasizmus existuje, v demokracii je však normálne prejaviť slobodne svoj názor,*“ vraví jeden z členov YGF. Podľa Vývara, „*aj tak s tým nik nič nenarobí...*“ Je to vec pohľadu, pokiaľ nejde o trápne opičké heslá, tak sa pridávam: Verní sebe, svorne napred,“ dodáva Vývar. Podľa vyjadrení viacerých žilinských chuligánov černocho by im v mužstve nevaďil, Róm však áno. Na otázku, ktoré boli ich najväčšie výčiny, jeden z nich odpovedal, že ešte iba prídu.

Dukla Banská Bystrica. Banská Bystrica bola prekvapením ročníka 2003/2004, keď ako nováčik súťaže skončila na druhom mieste. Fanúšikovia hlavne na domácich zápasoch vytvorili dobrú atmosféru, svoje mužstvo prišli povzbudiť často aj na stretnutia na ihriskách súperov.

RED WHITE ANGELS (Červeno-bieli anjeli). Patria k umiernenejším z pohľadu chuliganizmu, s primárnym záujmom o futbal a prvky choreografie na zápasoch. Nevyhľadávajú bitky, aj keď sa do niektorých šarvátok zapojili. Ich špecifikom je, že sú súčasťou oficiálneho fanklubu. Terajší šéf fanklubu Peter Krnáč patril k zakladajúcim členom Red White Angels. Túto skupinu charakterizuje takto: „*Vznikli zhruba v roku 1996. Starajú sa o atmosféru, bengálske ohne, nemajú chuligánske zmýšľanie. Chorály a choreografia, to je ich hlavná náplň. Chodia v prvom rade fanúžiť a ani na výjazdoch s nimi nebýva problém. Pokiaľ si pamätám, za posledných desať rokov nevyprovokovali ani jeden konflikt. Sem - tam sa stalo, že nejaký jednotlivец vzbudzoval verejné pohoršenie.*“ Členov je 40-50 vo veku 20-30 rokov, viacerí z nich sú vysokoškooláci. Majú viacero sekcií z okolitých miest. Vydávajú aj fanzin, v ktorom popisujú najmä priebeh zápasov z pohľadu fandaní a choreografie, ako aj správanie fanúšikov súpera a potýčky s nimi. Majú aj internetovú stránku, je na dobrej úrovni, pravidelne ju aktualizujú, takmer po každom zápase.⁴ Nemajú družbu s nikým, ale ani vyhlásených nepriateľov. Najviac problémov mali s Trnavčanmi, ktorí im rozbili autobus.

⁴ www.webpark.sk/rwa/sindex.html

1. FC Košice. Klub vznikol na tradíciách košických VSS v roku 1992 a na výslnie ho vytiahol Alexander Rezeš vďaka ovládnutiu Východoslovenských železiarní. 1.FC ako jediný slovenský klub si zahral skupinovú fázu Ligy majstrov. Po strate vplyvu vo VSŽ Alexander Rezeš a neskôr aj jeho syn Július z klubu vycúvali. Noví majitelia nedokázali udržať megalomansky vysoko nasadenú latku financií pre hráčov. Začal sa hlboký úpadok, zostup do druhej ligy (potom do tretej) a napokon fúzia s druholigovými Ličartovcami, čo znamenalo de facto zánik 1. FC.

KOŠICKÍ ULTRAFANS. Fanúšikovia 1. FC Košice, sa podobne ako ich klub v lige, vypracovali na slovenskú mocnosť medzi ultrafans a chuligánmi. Rastom radikalizmu niektorých jedincov vznikali čoraz väčšie nezhody medzi vedením fanklubu a chuligánmi z Rebels VSS. Kameňom úrazu boli najmä výjazdy spoločným autobusom. Pomaly už nik zo šóferov nebol ochotný viesť fanúšikov, pretože takmer vždy vyrobili veľké problémy. „Dokonca si zničili vlastný autobus," hovorí bývalý dlhoročný šéf fanklubu prezývaný Dinci. Nepatrí medzi chuligánov, hlási sa však k ultrafanúšikovstvu. „Ozajstní chuligáni sa bijú najmä mimo štadiónov. Pobiť sa je ich primárny cieľ. Niektorí, ktorí sa nahodia na štadiónoch do typického chuligánskeho oblečenia, sa na chuligánov iba hrajú," vraví o tejto skupine fanúšikov Dinci.

V roku 1998 sa košickí fans rozdelili na tri skupiny a jednu z nich vytvorili chuligáni, ktorí si začali hovoriť Psycho Boys 98. Každá skupinka fandila na inom mieste štadióna, aby na sklonku sezóny opäť našli spoločnú reč a miesto. Novovytvorení Psycho-Boys sa stali lídrami v chuligánskych výčinoch. „V niektorých bitkách, napríklad s Trnavákmi, šlo doslova o život," vraví Dinci, ktorý s nimi absolvoval viacero výjazdov. K najväčším nepriateľom patrili fanúšikovia Slovana a Trnavy (hoci svojho času sa s nimi kamarátili). Naopak, priateľili sa s nitrianskymi a priateľské kontakty nadviazali aj s ultrafans v Maďarsku. V súčasnosti, po zániku 1. FC Košice, sa objavujú napríklad na zápasoch basketbalistiek košickej Dety. Psycho Boys majú svoju internetovskú stránku, ktorá podrobne mapuje ich doterajšie aktivity, vrátane prehľadu tlače, fotografií, chuligánskych liniek a podobne.⁵ Dá sa tam nájsť aj elektronická podoba občasnika Supporters 1. FC Košice (šesť čísiel), popisujúca akcie Psycho Boys. Na hlavnej stránke sú košickí chuligáni vyfotení (oči zalepené čiernymi páskami), pričom niektorí z nich sa prezentujú v pózach silne pripomínajúcich hajlovanie.

Z výčinov košických ultrafans.

- Vniknutia na hraciu plochu, hádzanie predmetov na trávnik (posledných 4-5 rokov)
- V krčme napadli kriminalistu, ktorý bol v dôsledku zranení dva mesiace práceneschopný (2001)
- V pohárovom zápase v Banskej Bystrici hodili do svetelnej tabule kameň, predviedli strip-tíz a hajlovanie (2002)
- V Ličartovciach sa mnohí dostali do hľadiska bez lístkov, zahádzali trávnik rôznymi predmetmi, viackrát vnikli na trávnik. Rozhodca musel dvakrát prerušiť zápas, policajti to sledovali so značným rešpektom. Zásahová jednotka prišla až tesne pred koncom zápasu, v hľadisku sa pobili vysokí funkcionári klubu bratia Vargovci s novinárom, bývalým hovorcom klubu Rondzikom (2003)
- Bitky a výtržnosti pri stretoch so slovanistami a trnavákmi
- Výtržnosti na zápasoch v Prešove a Vranove, bitky s policajtni

⁵ <http://www.psychoboys.host.sk>

Rasizmus. Vyfarbili sa napríklad v dueli Pohára UEFA s Grazer AK (2000), keď diváci pluvali na rozhodcov i hráčov. Košický novinár Bohuš Matia o tom vo svojom článku (v Košickom večeri napísal takto: „Keď hostia vchádzali do kabíny, na ich hlavy sa zosypali nadávky v angličtine, nemčine i slovenčine - aj rasovo podfarbené. Čierne akvizície Grazu vyprovokovalo provokatívne hu-hu a pocho-piteľne, narážky na ich farbu pleti. Kapitán Anton Ehmman sa dokonca vrátil z útrobov štadióna, aby s roztrhnutými rukami adresoval kriklúňom otázku: Warum (prečo?)." Košickí fans napadli rakúskych, jedného z nich kriesili záchranári. Ortieľ UEFA bol nekompromisný - pokuta 40 tisíc švajčiarskych frankov.

„Podľa mňa to robia z presvedčenia. Je to ich viera. Skrátka, majú ultrapravicové názory, sú medzi nimi aj skíni," vraví na margo hajlujúcich Košičanov Dinci.

„Bolí to fanúšikovia 1. FC Košice, ktorí pri derby zápasoch iniciovali bitky, naháňačky, preliezanie plov. Chceli nás biť, bez logického dôvodu, jednoducho nás považovali za nepriateľov. Cítili, že majú za sebou silný klub a jednoducho sa potrebovali prejaviť. Myslím si, že podstata chuliganizmu je jasná, netreba ju nikomu vysvetľovať," vraví novinár, ktorý za študentských čias patril ako fanúšik do opačného tábora menšinového košického klubu Lokomotivy Košice. „Prichádzali z rôznych pohnútok, niektorí vyslovene sa pobiť, zvýšiť údernosť partie. Znásobilo sa to zdivočelým maďarsko-poľským štýlom a vznikli chuligánske fankluby, ktoré dodnes vyvíjajú aktivitu," dodáva.

Jeho názor na hajlovanie a rasizmus: „Myslím si, že 90 percent z nich nevie o hajlovaní nič, iba toľko, že je to zakázané. Práve preto to robia. Rasizmus je v nás zakorenený. No myslím si, že sa to už začína prejavovať aj u ľudí tmavej farby pleti. Je to dvojsečná zbraň, to si málokto uvedomuje. Myslím si, že po treste, ktorý sme dostali od UEFA, hučanie na čiernych hráčov ustalo. Anglicko i UEFA si na nás zgustli ako na malej krajine so slabou diplomaciou. To čo sa dialo na jeseň minulého roka v Španielsku, za to mali potom Španieli dostať trojročný dištanc." Podľa neho sa boj nad chuliganizmom dá len ťažko vyhrať. „V demokratickej spoločnosti je prezumpcia nevinny a treba dokázať previnenie. Jediná možná je anglická cesta. Ak niekto niečo vyvedie, dať mu zákaz. Zatiaľ si to však na Slovensku neviem dosť dobre predstaviť v praxi. Treba si počkať na legislatívne kroky."

FC Nitra. Mesto má bohatú futbalovú tradíciu, z jej liahne vyšlo mnoho slovenských reprezentantov. Mužstvo hrá momentálne druhú ligu, po jesennej časti sezóny 2003/2004 bolo najväznejším aspirantom na postup do prvej ligy.

NITRIANSKI ULTRAFANS. Nitrianski chuligáni vystupujú pod názvom Bulldogs 95. „V prevažnej miere ich tvoria skíni," potvrdil nám to jeden z fanúšikov so šálom na krku na nitrianskom štadióne počas druholigového zápasu. Na otázku, kde sú, odpovedal takto: „Ich druholigová súťaž nezaujíma. Vyhľadávajú bitky, no vedia urobiť aj veľmi dobrú, živú atmosféru na štadiónoch."

Ich počet sa pohybuje okolo päťdesiat a až osemdesiat. Zlú mienku o nich má aj chuligánske hnutie. Súperi tvrdia, že sú neféroví a vyťahujú zbrane najrôznejšieho kalibru. Prejavujú sa hlavne na zápasoch Nitry na súperovej pôde. Najvýraznejšie dali o sebe vedieť v Bratislave, Trnave a Košiciach, prezentujú sa však aj na hokejových štadiónoch (napríklad násilnosti v Martine). Vizážou i oblečením silno pripomínajú hnutie skinheads. Ide o agresívnu skupinu s ultrapravicovými názormi. Majú aj internetovskú stránku⁶, počas jesene však nebola funkčná (v rekonštrukcii).

⁶ fcnitrahool.tripod.com/futbal.htm

Z výčinov nitrianskych ultrasov.

- Najbrutálnejšou akciou bol zájazd do Trnavy pred tromi rokmi. ((2002)) Pricestovali dvoma autobusmi v počte približne päťdesiat, na Trojičnom námestí pokrikovali heslá ako „Smrť Trnave a Trnavčanom!“ Palice, kladivá, dlažbové kocky sa stali ich zbraňami. Pripravená však bola aj druhá strana a odniesli si to výklady, ale aj okoloidúci. Dvadsaťročný nezamestnaný Nitran Peter palicou napadol 19-ročného Hlohovčana. Ten padol v bezvedomí na zem. Bol hospitalizovaný s ťažkým zranením hlavy a musel byť operovaný. Poriadok nastolili až kukláči. Kamerový systém mestskej polície nainštalovaný v uliciach pomohol odhaliť a identifikovať hlavných páchatelov. Deväť ľudí obvinili z výtržníctva a jedného, ktorý zaútočil na Hlohovčana, z ťažkého ublíženia na zdraví. Nitrania priviezli do Trnavy aj sliepky, ktoré chceli vhodiť na trávnik.

- Bitky so Slovanom. Nitrania svoju agresivitu predviedli napríklad na jeseň 2004 v Bratislave (podrobnejšie o tom píšeme pri jesennom monitoringu).

Čo hovoria na túto skupinu nitrianskych fanúšikov predstavitelia klubu? „V jesennej časti sezóny žiadne problémy na našom štadióne neboli, fanúšikovia, o ktorých hovoríte, sa ani na jednom z domácich zápasov neobjavili. Nepoznáme ich, nevieme, kto sú. Musíme sa však začať o nich zaujímať. Na jar totiž môžu vzniknúť problémy v zápase Slovanom a v prípade nášho postupu do prvej ligy určite títo fanúšikovia ožijú. Chceme ich kontaktovať a pohovoriť si nimi, dohodnúť si nejaké pravidlá. Hovoriť sa dá s každým,“ vraví generálny manažér klubu Pavol Holeščák.

Správna rada nitrianskeho klubu po jesennej časti súťaže prostredníctvom svojej oficiálnej internetovej stránky vydala stanovisko k výčiňaniu nitrianskych fanúšikov v Bratislave. „O chystanej udalosti sme nevedeli, dozvedeli sme sa o tom dodatočne z médií a diskusie na internete. Títo, takzvaní fanúšikovia Nitry za posledný rok a pol v Nitre na futbale ani raz neboli. Podľa ich diskusie na internete, dohodli sa medzi sebou, že sa pobijú mimo štadióna, avšak v konečnom dôsledku tak urobili priamo na Tehelnom poli. Náš klub sa od tejto poľutovaniahodnej udalosti dištancuje. Nikdy sme nemali, nemáme, ani nebudeme mať s ich aktivitami nič spoločné.“ Zároveň však navrhli stretnutie s chuligánmi: „Na našich oficiálnych stránkach vyzvali niektorí nitrianski chuligáni prezidenta klubu, aby ich náš klub podporil vlajkami, párkami a pivom. Touto cestou im navrhujeme, aby si zvolili troch zástupcov, s ktorými sa po súťaži radi stretneme, a pokiaľ si povieme podmienky slušného povzbudzovania a správania sa, určite sa dohodneme, akým spôsobom túto skupinu fanúšikov podporíme a akým spôsobom nás budú chodiť povzbudzovať nielen doma, ale aj vonku. Našou základnou podmienkou pre podporu bude slušné povzbudzovanie a správanie bez výtržností, pretože sa prieči základným princípom fungovania nášho klubu, ktorý nikdy nebude podporovať rôzne formy násillia, rasizmu a fašizmu. Ak nitrianski chuligáni chcú byť našimi fanúškami, hoci aj hlučnými, musia uvedené zásady slušnosti rešpektovať. Za týchto predpokladov si dohodneme stretnutie cez internet a budeme diskutovať. Ak sa dohodneme, že tieto pravidlá budú rešpektovať, pomôžeme im vlajkami, občerstvením, dopravou na zápasy a trebárs aj zábavnou pyrotechnikou.“

K navrhovanému stretnutiu potom aj došlo: „Prišli dvaja zástupcovia a bol to plodný rozhovor. Ide o fanúšikov, ktorí majú vzťah k futbalu a vieme si predstaviť isté formy spolupráce na základe určenia pravidiel hry. Základným je, aby nerobili výtržnosti na našom štadióne,“ povedal Pavol Holeščák.

Apeloval na nich, aby sa na nitrianskom štadióne zdržali takých prejavov, za ktoré by mohol dostať klub finančnú pokutu. Pre klub sú neprijateľné prejavy rasizmu či fašizmu a podľa Holeščákových ich nebude tolerovať.

07. JESENNÝ MONITORING NA SLOVENSKÝCH ŠTADIÓNOCH (2004)

Žilina - Banská Bystrica. Pred sektorom vlajkonosičov hostí už vyše hodiny pred výkopom zápasu čaká asi 15-20 policajtov. Fanúšikovia Dukly prichádzajú zhruba pätnásť minút pred zápasom (je ich zhruba 50) a sú podrobení dôkladným osobným prehliadkam. V hľadisku rozvešievajú dve veľké vlajky. Priamo v sektore nad nimi počas celého zápasu kontrolujú situáciu policajti. Na opačnej strane štadióna Žilincania vítajú súperových fans transparentom Vitajte v meste -sedliaci. Bystričania reagujú hanlivým pokrikom na ich adresu. V prestávke sa časť domácich ultrasov presúva do tesného susedstva hosťujúcich fanúšikov. Nasledujú rôzne prekrikovania sa cez plot, pokusy o provokáciu, no po čase to Žilincanov omrzí a vzdávajú sa. Na opačnej strane oslavujú vysoké víťazstvo pyrotechnikou šou. Aj po zápase má polícia všetko pod kontrolou.

Trnava - Banská Bystrica. Vyše hodiny pred zápasom je v okolí štadióna absolútny pokoj, pri našej obchádzke sme svedkami toho, ako dvaja mladíci preliezajú plot, čo ujde pozornosti organizátorov. Keďže v minulosti došlo medzi fanúškami oboch táborov ku stretom, polícia je v strehu. Nakoniec je však bez práce, pretože sa na zápase oficiálne žiadni ultras z Banskej Bystrice neukážu, zrejme pre negatívne skúsenosti s domácimi RBW z predchádzajúcich rokov. Tí, ako už tradične, vyvesia vlajku Asociálni chuligáni. Zápas sa vyvíja v prospech Trnavy, a tak sa nekonajú žiadne nežiaduce javy zo strany domácich fanúšikov, ktorí odpaľujú jednu dymovnicu a venujú sa fandeniu. Tentoraz bez vulgarizmov.

Artmedia - Žilina. Na rozdiel od niektorých predchádzajúcich vystúpení Žiliny v hlavnom meste, kde žilinskí fanúšikovia chýbali (alebo prišli v nepatrnom množstve), sa tentoraz v sektore pre hostí objaví približne 30-40 fanúšikov. Tí celý zápas slušne povzbudzujú. Po ňom sa snažia o kontakt s nimi fanúšikovia bratislavského Slovana, no žilinskí sa nenechajú vyprovokovať a pod dohľadom polície nasadajú do svojho autobusu.

Inter - Trnava. Súboje týchto dvoch mužstiev boli v minulosti rizikové z toho dôvodu, že Trnavčania (ako aj slovanisti) ich využívali na vzájomné strety. Polícia sa preto pre istotu pripravila, policajné auto mapovalo celý obvod štadióna za tribúnami, bolo pripravených aj desať členov zásahovej jednotky. Situáciu zvládli, a nestážovali im to ani trnavskí priaznivci. Tentoraz upustili aj od urážlivých a antisemitských pokrikov na slovanistov. Svoju rivalitu dali najavo iba transparentom, na ktorom bol v basketbalovom koši znak Slovana. Okrem menšej pyrotechnickej šou sa trnaváci zamerali na fandenie v medziach normálu.

Rapid Bratislava - Slovan. Fanúšikovia hostí najprv vytiahli sympatické modro-biele balóny, no neskôr sa začali venovať horšej produkcii. Vulgárne pokriky, hádzanie petard a dymovnic na hraciu plochu, válanie reklamných tabúľ, mali za následok, že rozhodca musel na chvíľu prerušiť zápas. Policajti boli pasívni, sem-tam sa k nim priblížili so psami. Potom sa postavili k lavičke Slovana, odkiaľ sledovali zápas. Nakoniec sa fanúšikovia predsa len trochu upokojili a zápas sa dohral.

Slovan - Nitra. Na tomto zápase sa odohrala najväčšia bitka jesene na slovenských futbalových štadiónoch. Fanúšikovia oboch táborov si ju najprv dohodli na mieste ďaleko od štadióna, lenže tú prekázala policajná hliadka (podľa fanúšikovskej verzie náhodne). Nitrania nasadli do svojho autobusu a zhruba v 30. min zápasu dorazili na štadión na Tehelnom poli (podľa hovorca Slovana Karola Palku prenikli na štadión násilne, bez vstupeniek, prevažením brány). Na tribúne za jednou z brán začali naháňať a napádať fanúšikov Slovana. To už dorazili na Tehelné pole ďalší chuligáni Slovana. Keď videli vyčiňanie Nitranov, boli to oni, ktorí prerazili bránu a začali robiť poriadky s Nitranmi. Bitka sa odohrávala aj pri jednom z bufetov, používali sa opasky, palice... Organizátori ani prítomní policajti nezvládli situáciu, až keď prišla na pomoc zásahová jednotka, nastal poriadok.

Šéf akciovej spoločnosti Slovana Eugen Cirák o incidente povedal. „Policajti boli na štadióne, pracovník zodpovedný za poriadok v telefonickom spojení s pohotovostnou jednotkou. Na základe indícií z internetu sa nám podarilo aj s pomocou polície zachytiť istú skupinu ľudí, ktorá sa na štadión nedostala. A tých, čo vnikli do hľadiska v 31. minúte, sa podarilo vytláčiť a rýchlo sa urobil poriadok.“

Trenčín - Žilina. Fanúšikovia Žiliny najskôr snehovými guľami zasypali fotografov (podľa denníka Šport v nich boli „zabalené“ kamene) za bránkou a keď na upozornenie člena SBS na ich nevhodné správanie reagoval 27-ročný Žilinčan agresívne, zasiahli policajti. Fanúšik napadol aj policajtov a jednému poranil ruku, ktorá musela ísť do sadry. Podľa hovorkyne Krajského riaditeľstva policajného zboru v Trenčíne Lenky Bušovej pri dychovej skúške Žilinčanovi namerali 2,19 promile alkoholu a fanúšik bol obvinený z trestného činu útoku na verejného činiteľa a taktiež z výtržníctva. Trenčianski policajti mali prácu aj pri začínajúcom konflikte medzi skupinami domácich a hosťujúcich fanúšikov. Oba tábory však od seba oddelili. Podľa šéfa žilinského fanklubu konflikt vznikol tesne po tom, ako sa bol sťažovať u šéfa SBS, že prečo ich strážia v uzatvorenom priestore so psami. Fanúšikovská verzia sa od policajnej líši tým, že bitku vyprovokovali členovia SBS. Na políciu predviedli aj 21-ročného agresívneho trenčianskeho fanúšika s takmer 1 promile alkoholu v krvi.

Nitra - Rapid. Na zápase sa nik z tvrdého jadra nitrianskych fanúšikov neobjavil, tak ako počas celej jesennej časti druhej ligy. Aj preto prebiehal celý zápas bez akýchkoľvek rušivých momentov.

08. ŠÉFOVIA OFICIÁLNYCH FANKLUBOV O CHULIGANIZME A RASIZME

I. Rozhovor so šéfom fanklubu Dukly Banská Bystrica **Petrom Krnáčom.**

Existuje podľa vás rasizmus na slovenských futbalových štadiónoch?

„Existuje a dosť veľký. Stačí, keď začne jeden fanúšik vykričovať niečo rasistické a nehučí len tvrdé jadro, ale celý štadión. Nekričia len mladí, ale aj starí ľudia. Podľa môjho názoru je to zakorenené v slovenskom národe a prejavuje sa to aj na futbalových štadiónoch.“

Myslíte si, že sa robí dosť pre to, aby sa tieto javy eliminovali?

„Ťažko povedať. Myslím si, že všeobecne chýbajú častejšie stretávania vedenia klubov s fanklubmi. U nás to ale v Dukle tak nie je. Keď sme napríklad hrali v Pohári UEFA proti Benfike Lisabon, bol som pozvaný na predzápasovú poradu, na ktorej nám predstavitelia klubu spolu s políciou povedali, na čo si treba pri povzbudzovaní dávať pozor, za čo by mohla postihnúť klub pokuta a hanba. Zobrali sme si to na starosť, aby sme medzi členmi fanklubu i našimi ultras vysvetľovali, čoho sa netreba dopustiť. Pri akýchkoľvek rasistických výkrikoch by boli pripravení zasiahnuť aj policajti. Vtedy sa to spoločnými silami podarilo zvládnuť, takže rasové prejavy sme v hľadisku nezaznamenali. Zapôsobila na všetkých hrozba masťnej pokuty pre klub.“

Zaregistrovali ste v minulosti na štadióne v Banskej Bystrici prejavy rasizmu?

„U nás nemáme v hľadisku žiadnu zástavu rasisticky ladenú, na žiadnej našej vlajke nie je ani skrytý odkaz na rasizmus. Dukla je asi jediný klub na Slovensku, v ktorom nemáme pravicových extrémistov. Na Slovensku sú väčšinou tvrdé jadrá tvorené na 99 percent z pravicových extrémistov. Ani na naše výjazdy k súperom nechodia skinhedi. Zaregistrovali sme rasistické pokriky na Lembakoalihu z Interu počas nášho ligového zápasu, ale to hučali traja -štyria ľudia. Vtedy bolo na štadióne málo divákov, tak to bolo počuť.“

Ako sa dá podľa vás bojovať proti tomuto neduhu?

„Je to o tolerancii v národe ako takom a my Slováci sme príliš nacionalistickí. Netreba sa pozeráť len na futbal, to je aj inde. Bojovať sa proti tomu dá pokutami. V Čechách za rasistické prejavy zatýkali policajti a myslím si, že aj u nás by sprísnenie legislatívy v tomto smere pomohlo. A potom je dôležitá už spomínaná komunikácia vedenia klubov s fanúšikmi.“

O čo sa snažíte ako fanklub v hľadisku? Urobili ste aj nejaké akcie proti rasizmu?

„V prvom rade o spríjemnenie atmosféry počas zápasov a sprestrenie zážitku z futbalu. Niekedy sa nám podarí urobiť nejaké choreografie, ktoré majú poslúžiť na vyburcovanie nálady v hľadisku. Akcie proti rasizmu sme nerobili. U nás nehrá až tak veľa černochoch v I. lige, takže to nie je až také časté. Preto sa tomu nevenujeme.“

Nemala by sa výraznejšie prejavovať v boji proti chuliganizmu a intolerancii polícia? Čo kluby, fankluby a futbalový zväz?

„My ako oficiálny fanklub monitorujeme pred každým zápasom pohyb našich i cudzích fanúšikov. Dva dni pred každým súbojom sa kontaktujeme s políciou, a to v prípade takzvaného rizikového zápasu. Znamená to, že polícia vie o možnom spôsobe príchodu fanúšikov hosťujúceho tímu a dáva na určité miesta zvýšené hliadky. To isté platí aj o miestach, kde sa stretávajú pred zápasom naši členovia. Na jeseň 2004 došlo k jedinému prípadu keď sa bili pred štadiónom Žilincania, lenže vtedy som bol akurát preč a nemohol som dohliadnuť v príprave na možné konanie. Naši členovia sa stretávajú pred zápasom zvyčajne v jednej z krčiem a v sprievode polície ideme na futbal. Štátna polícia je v kontakte aj so železničnou políciou, takže monitoruje pohyb hostí po trase ich cesty k nám. Vedia napríklad, či idú s Trnavčanmi na zápas k nám ich spriatelení fanúšikovia z Poľska alebo Česka. Na úrovni futbalového zväzu sa aktivita na potlačanie rasizmu obmedzí na jednu akciu a to je všetko. Čiže dosť málo. Opatrenia klubu by podľa mňa mali smerovať ku komunikácii s fanklubom. Vedenie Dukly je voči nám veľmi ústretové.“

Čo si myslíte o skupinách ultrafans všeobecne? Aké sú to skupiny?

„U nás je to špecifické v tom, že neexistuje skupina chuligánov. Boli síce snahy, vtaiahnuť do takejto partie fanúšikov, nosili na štadióne svoje tlačoviny a propagačné materiály a snažili sa získať mladých. To sa im ale nepodarilo. Keď hovoríme o ultrafans, ide podľa mňa niekde o dostatočne nevdzdelaných a netolerantných ľudí, ktorí nevyznávajú správne životné hodnoty.“

Vadilo by vám, keby za Banskú Bystricu hral černocho alebo Róm?

„Mne osobne by cudzinec v mužstve nevydal. Malí sme u nás Brazílčana Silveiru. Podľa mňa je aj chybou, že nemáme v klube viac černochoch. Ľudia by si na nich viac zvykli.“

Radovan Stoklasa/TASR

II. Rozhovor so šéfom fanklubu MŠK Žilina **Branislavom Krahulom**.

Existuje rasizmus na slovenských futbalových štadiónoch?

„Bezpochyby áno.“

Myslíte si, že sa robí dosť pre to, aby sa tieto javy eliminovali.“

„Nie.“

Zaregistrovali ste v minulosti aj v Žiline prejavy rasizmu?

„Bohužiaľ, ani náš štadión nepatrí medzi výnimky. V minulosti sa vykrikovalo na hráča Interu tmavej pleti Lembakoalihu, myslím, že raz sa to naznačovalo aj prostredníctvom banánov.“

Ako sa podľa vás dá bojovať proti tomuto neduhu?

„Treba si zobrať príklad z tých krajín, kde sa to darí riešiť. Myslím si, že ak sa im to podarilo s podstatne väčším počtom fanúšikov na zápasoch, malo by sa to podariť aj na Slovensku. Žiaľ, rozdiel je v tom, že niet peňazí na monitoring.“

O čo sa snažíte ako fanklub v hládisku?

„Aby neprišlo k nejakej davovej psychóze, snažíme sa tlmieť vášne. Za členov fanklubu môžem povedať, že si ich ustrážime. Ak by sa správali rasisticky, vylúčime ich zo svojich radov. Za ultras však ručiť nemôžeme. Tí bitky vyhladávajú, dohadujú si po mobilných telefónoch, takže ťažko tomu zabrániť.“

Nemala by sa výraznejšie prejavovať polícia?

„Tá má viazané ruky zákonmi, ktoré sú nedostatočné, deravé. Mali by konať najprv zákonodarcia.“

III. Rozhovor so šéfom fanklubu Spartaka Trnava **Mikulášom Rožnákom**.

Čo hovoríte na rasizmus na slovenských štadiónoch, je to problém aj na vašom štadióne?

„Osobne rasizmus odsudzujem, musím však povedať, že od čias, čo začali hrať v našom mužstve hráči čiernej pleti Gomes či Fall, je v tomto smere poriadok a myslím si, že fanúšikovia nemajú problémy ani s tým, keď sa objavia futbalisti tmavej pleti v iných dresoch.“

Zato prejavy antisemitizmu, hlavne v zápasoch so Slovanom, sa vyskytujú so železnou pravidelnosťou...

„Označenie slovanistov za Židov či Maďarov vzniklo už viac ako pred tromi desaťročiami. Trnava tu hrala zápas o titul so Slovanom. Jeho fanúšikovia vnikli na hraciu plochu, zápas sa skontumoval v prospech hostí 0:3. Vtedy vznikla veľká nenávisť voči slovanistom. Ďalšie generácie fanúšikov to prevzali a belasých nazývajú Židmi.“

Váš názor na tvrdé jadro Trnavy?

„Niektorí dokážu vytrvalo povzbudzovať svoje mužstvo, ďalší si musia pred zápasom udrieť. Čo je na tom najhoršie, že ohrozujú osoby a majetok. Mnohí prichádzajú pod vplyvom alkoholu, možno aj omamných látok. Dohadujú si bitky, a keď niektorá strana poruší dohodnuté pravidlá, na rad sa dostávajú aj dlažobné kocky. Odniesol si to napríklad jeden Hlohovečan pri bitke s nitrianskymi ultras.“

Ako proti nim?

„Som za identifikáciu vinníkov, ich izolovanie a vylúčenie zo zápasov. Najprv je však potrebné vinu dokázať. Rešpekt majú iba pred kukláčmi, nie pred mestskou či štátnou políciou.“

09. MANAŽÉRI KLUBOV O RASIZME A CHULIGANIZME

O fenoméne rasizmu na slovenských štadiónoch. „Prejavy rasizmu existujú aj na Slovensku, v porovnaní so zahraničím je však ich výskyt minimálny, ide o nepatrný zlomok publika,“ myslí si generálny manažér MŠK Žilina Karol Belanik, čo dáva do súvislostí s malým počtom hráčov tmavej pleti v slovenských kluboch.

Generálny sekretár Dukly Banská Bystrica Tomáš Geist takisto vychádza pri hodnotení tejto problematiky z nízkeho počtu divákov na štadiónoch, ako aj hráčov čiernej pleti: „Prejavy rasizmu majú paralelu s návštevnosťou v hládiskách a počtom zahraničných futbalistov v ligách. Čím je štadión prázdnejší, tým je každý výkrik viac počuť, aj ak sa to týka niektorého z hráčov na ploche. Ak smeruje na cudzinca, je vnímaný okamžite, po nežiaducich prejavoch - aj rasovo. Niekedy aj rasovejšie, ako by si snáď zaslužil. Venuje sa tomu potom viac pozornosti, ako by to snáď bolo potrebné, pretože Slovensko nie je v tomto smere mienkotvorné vzhľadom na už spomínaný nízky počet cudzincov a slabšiu návštevnosť na štadiónoch.“

Dlhoročný, dnes už bývalý generálny manažér Spartaka Trnava Milan Urbanovský: „Ide o malé skupinky ľudí, nemôžeme ich stotožňovať so všetkými fanúšikmi. Zväčša sa grupujú z mladých, ktorí si stále nevedia dostatočne uvedomiť dôsledky svojho konania, vystupovania, prejavov, či už verbálnych alebo fyzických. Nejde však iba o futbalový problém, ale aj spoločenský.“

„Rasizmus je problémom predovšetkým väčších miest. My sme mali v Púchove hráča čiernej pleti Lembakoalihu a neboli žiadne problémy, stal sa miláčikom publika. Ide o skupinky ľudí, ktoré sa chcú zviditeľniť, upozorniť na seba rôznymi invektívami. Je to nedôstojné, každý súdny človek to musí odsúdiť,“ pridáva svoj pohľad na rasizmus generálny manažér Nitry Pavol Holeščák, ktorý predtým pracoval v klube Matador Púchov.

10. Čo podnikli v kluboch proti rasizmu a chuliganizmu?

Tomáš Geist, generálny sekretár Banskej Bystrice: „Ako klub sme sa viac zaoberali otázkami rasizmu počas našich zápasov v Pohári UEFA, kde nastúpilo na našom trávniku veľa zahraničných futbalistov rôznej pleti. Sme pyšní, že sa u nás rasistické prejavy nevyskytli. Pokiaľ by sa tak stalo, okamžite by sme reagovali varovaniami zo strany hlásateľa až po zásah usporiadateľskej zložky. Pripravujeme sa na takzvané rizikové zápasy veľmi úzko s políciou. Zrejme preto patríme medzi kluby, ktoré neboli už niekoľko rokov disciplinárne trestané. Ďalej pracujeme osvetovo s našim fanklubom, ktorý si vzorne plní svoju misiu v našom klube. Držíme sa zásady, že radšej prevenciu a vyšší počet príslušníkov štátnej a mestskej polície usporiadateľskej služby na štadióne.“

Karol Belaník, manažér MŠK Žilina: „Ide o zložitý a dlhodobý proces, v mnohých ľuďoch sú totiž rasistické predsudky zakorenené. Treba venovať väčšiu pozornosť osвете, prevencii. Ak hlásateľ upozorní divákov, tých to ešte väčšmi nabudí. To už je neskoro na dialóg. Pozitívne hodnotím akcie futbalového zväzu proti rasizmu, ako aj fakt, že sa tomu začínajú venovať aj médiá. Čo sa týka nášho klubu, spolupráca s políciou je dobrá. Spoločnými silami sme zvládli bez problémov aj zápasy s najvyšším stupňom rizikivosti - medzinárodné pohárové s Chelseou či Maccabi.“

Pavol Holeščák, generálny manažér Nitry: „Podľa môjho názoru by mohol byť lepší monitoring zo strany polície - všetkých jej zložiek. Privítal by som aj finančnú zainteresovanosť štátu, pretože tu ide o bezpečnosť občanov. Celá táraha leží na kluboch, ktoré trpia nedostatkom financií. V našom klube sa nám to podarilo vyriešiť s políciou recipročne - ako protihodnotu sme jej ponúkli využívanie nášho štadióna na niektoré jej podujatia. Ďalšia vec: nemali by sa dostať na štadión fanúšikovia pod vplyvom alkoholu či omamných látok. Takisto vidím rezervy v koordinácii medzi usporiadateľmi, súkromnou bezpečnostnou službou a políciou. Majú svoj význam aj akcie typu červených kariet rasizmu. Treba komunikovať s fanúšikmi, aj s ultras. Spomeniem ešte jeden pozitívny príklad zo Žiliny, kde vytvorili scenár fanúšikovských aktivít počas zápasov, vrátane pyrotechniky - ide o riadenú a kontrolovanú činnosť.“

Milan Urbanovský, bývalý generálny manažér Spartaka Trnava: „Musí sa riešiť v spolupráci medzi zväzom, klubmi a políciou. Pokiaľ nebudú mať mladí ľudia dostatok pozitívnych vzorov, pokiaľ bude televízia plná násilnosti a nebudú sa dodržiavať zákony v takej miere, ako sa to deje na Slovensku, len ťažko sa pohneme dopredu. Bez slušnej politiky a ekonomiky nemôže byť ani zdravý šport. Za najdôležitejšie považujem v boji proti futbalovému chuliganizmu prevenciu. V kluboch by sme mali zlepšiť osvetovú prácu. Takisto považujem za potrebné, aby sa zaviedli nové, účinnejšie legislatívne úpravy zamerané na boj proti diváckemu násiliu.“

Peter Zajasenský, člen revíznej komisie Slovana: „Útok proti nežiaducim prejavom musí byť frontálny, musia sa do neho zapojiť médiá a nie sa iba spytovať, koľko policajtov ste mali na zápase? Represia je to posledné, čo chceme. Každý chápe demokraciu podľa seba. Nie každý si však uvedomuje, že rámec tvorí rešpektovanie zákonov. To nie je len sloboda, ale aj zodpovednosť. Musí sa to v národe vžiť.“

Eugen Cirák, šéf akciovej spoločnosti Slovana: „Je to vec výchovy, rodiny. Priniesla to doba. Sloboda a demokracia to nie je anarchia, a treba sa s ňou naučiť žiť. Treba zlepšiť spoluprácu a koordináciu s políciou a žiada si to aj nový legislatívny rámec. Plánujeme urobiť stretnutie s policajnými orgánmi a budeme debatovať o tom, čo môže každý z nás spraviť v rámci svojich možností, aby sme týmto veciam zamedzili.“

Peter Zajasenský upozornil aj na ďalšie problémy: „Vybavenosť štadiónov nie je taká, aby sa na nich nemohla zgrupovať skupina ľudí, ktorá prichádza na zápas prejaviť svoje vášne. Jedna chce prejaviť svoju silu voči inej a hľadá sa moment stretu. Kto sa však z usporiadateľov postaví medzi dve skupiny bitkárov? Môžete zavolať 50 policajtov či desať kukláčov, ak na to máte! Dnes to stojí obrovské peniaze. Klub ich v rozpočte jednoducho nemá. Až raz bude mať Slovan štadión s parametrami UEFA, zlepší sa aj kontrola.“

Podľa Zajasenského, polícia i kluby majú fanúšikov dobre zmapovaných. „Polícia monitoruje tieto skupiny, ktoré sa dohadujú cez internet, kde sa stretnú a urobia akciu. Vieme, čo sa deje v Ostrave, na Sparte, ale aj u nás na Slované. Jednoducho využívajú športové podujatie na násilné prejavy. Otázka je, ako im nedovoliť, aby vôbec vstúpili na štadión, keď majú platnú vstupenku. Na Chelseu nemôžu cez jeden vchod prejsť naraz dvaja ľudia, nieta skupina. Fanúšik je trikrát kontrolovaný, a môže sa mu stať, že ani s platnou vstupenkou ho nepustia dovnútra. Majú jeho fotografiu, identitu. Tento proces sa však ani v Anglicku neurobil za mesiac. Ani tam však stále nemajú stopercentnú záruku, že nikto nič nevyvedie, alebo nezahučí na hráča čiernej pleti.“

V Trnave pri vchode domácich ultrafans na štadión visí tabuľa s týmito pokynmi pre návštevníkov:

01. Návštevníci musia rešpektovať pokyny usporiadateľskej služby.
02. Kto sa odmietne podrobiť osobnej prehliadke, nebude vpustený na štadión.
03. Zákaz prenášania zbraní, pyrotechniky, fliaš a ďalších predmetov, ohrozujúcich seba a ostatných do areálu štadióna.
04. Zákaz vstupu pod vplyvom alkoholu a omamných látok, prejavov vzbudzujúcich pohoršenie.
05. Zákaz vstupu na hraciu plochu.
06. Všetky prejavy násillia a intolerancie budú považované za nežiaduce, osoby budú vyvedené a nahlásené polícii.

Taká je teória, no prax býva dosť často iná. Osobné prehliadky sa robia len sporadicky alebo nedôsledne, fanúšikom sa dosť často podarí vpašovať do hľadísk nevhodné predmety. Do areálu štadióna sa dostávajú ľudia pod vplyvom alkoholu. Najmä verbálne prejavy intolerancie sa nechávajú v mnohých prípadoch bez povšimnutia, maximálne na ne upozorní miestny hlásateľ - väčšinou sa to však miňa účinku.

ALIAS EMERY LEMBAKOALI O RASIZME NA SLOVENSKU.

Futbalista zo Stredoafrickej republiky žije na Slovensku už osem rokov. Hrával v B-mužstve Žiliny, potom tretiu ligu v Novom Meste nad Váhom a s Púchovom postúpil do najvyššej súťaže. Naposledy obliekal dres bratislavského Interu. V spoločnom slovensko-rakúskom fanzine (v spolupráci FARE a Ľudia proti rasizmu) zhrnul svoje poznatky na tému rasizmus na Slovensku takto:

„Vôbec si nemyslím, že Slovensko je rasistická krajina. Práve naopak. Iste, nájdu sa skupinky ľudí na štadiónoch, ktoré sa správajú urážlivo, no niektorí si dosah pokrikov ani neuvedomujú. Len sa pridajú ku kričiacemu davu. Nevnímajú to v kontexte, že druhým ľuďom ubližujú. Tých, ktorí to robia zámerne, si vôbec nevšímam. Sú to naozaj rasisti, no najmä primitívni a ak by som akokoľvek reagoval na ich urážky či ponižovanie, klesol by som na rovnakú úroveň. A to v žiadnom prípade nechcem. V zápase v Púchove hádzali fanúšikovia Slovana banány na hraciu plochu. Absolútne som sa vtedy odosobnil, takže som ich vôbec nevnímal. Pre mňa nemá žiaden zmysel zaoberať sa ich správaním. Čo sa týka pokrikov či hučania, na slovenskú ligu nechodia plné tribúny, takže vyznievajú skôr do stratená. Vždy šlo len o malé skupinky, ktoré som ani nevnímal. Podľa nich predsa nemôžem posudzovať ľudí, ktorí v tejto krajine žijú.“

11. REPRESENTÁCIA A CHULIGÁNSKE PREJAVY

Slovenskí chuligáni pred zápasmi reprezentácie vyhlasujú medzi sebou zmier. Neútočia na seba, naopak, spájajú sa a spoločne vyhľadávajú konflikty s fanúškami súpera.

Slovensko - Maďarsko (1999). Pred zápasom, ktorý bol zaradený do kategórie rizikových, došlo ku stretom slovenských a maďarských fanúšikov. Nezabránila tomu ani prítomnosť maďarskej bezpečnostnej agentúry. Maďarskí fanúšikovia zaútočili zvnútra svojich autobusov, keď rozbili okná a hádzali na chodník i ľudí poháre, plechovky a časti zariadenia autobusu. Kým zasiahli policajti, stihli viacerí z nich povyskakovať a zaútočiť na súperových fanúšikov. Ešte v roku 1992 policajné jednotky spacificovali fanúšikov Ferencvárosu, ktorí robili výtržnosti na štadióne v zápase Pohára UEFA so Slovanom v Bratislave. Maďarská strana považovala zákrok polície za neadekvátny a zbytočný a protestovala proti nemu na UEFA. Podľa funkcionárov Slovana sa incident niesol v politickom podtónu. Na odvetu do Budapešti fanúšikovia Slovana pre istotu necestovali z obáv z pomsty maďarských fanúšikov, až na jediného - ten bol v sektore pre hostí úplne osamotený.

Slovensko - Izrael (1999). Pri medzištátnom priateľskom futbalovom stretnutí Slovensko - Izrael museli zo štadióna vykázať päť mužov vo veku 17 až 29 rokov, ktorých správanie a oblečenie pripomínalo príslušníkov skinhead. Tí navyše nerešpektovali pokyny usporiadateľov. Vojenskej polícii musel vysvetľovať svoje nedôstojné správanie počas hrania izraelskej hymny vojak z vojenského útvaru v Stupave. Policajti si i počas prestávky všimli fanúšikov, a tak zabránili použiť 16-ročnému Petržalčanovi plagát s hanlivým nápisom proti štátu Izrael. Posilnené bezpečnostné opatrenia vykonávali policajti z 3. bratislavského okresu v spolupráci s izraelskou bezpečnostnou agentúrou a jej riadiaci pracovník poďakoval bratislavskej polícii za dobrú spoluprácu a bezproblémový priebeh podujatia. Fanúšikovia sa rozchádzali pokojne. Policajti monitorovali situáciu na Vajnorskej a Trnavskej ulici, regulovali dopravu na komunikáciách, zabezpečili aj doprovod hráčom Izraela do hotela.

Zápasy s Tureckom. Prvý sa odohral v roku 2001 a priniesol viaceré zrážky slovenských a tureckých fanúšikov. Fanúšikovia, ktorí pricestovali z Trnavy sa spojili s bratislavskými a zhruba sto ľudí smerovalo pod dohľadom polície k Rybnej bráne. Okrem verbálnych útokov vytrhávali dlažbobné kocky, hádzali fľaše a iné predmety do policajtov. Tí použili donucovacie prostriedky a varovné výstrely do vzduchu. Dvaja strážcovia verejného poriadku utrpeli ľahšie zranenie. Vyšetrovateľ ešte v ten deň obvinil piatich výtržníkov vo veku 17-35 rokov z trestného činu útoku na verejného činiteľa. Pri ďalšom incidente slovenský fanúšik napadol tureckého, udril ho fľašou do ramena a spôsobil mu reznú ranu. Polícia ho vypátrala a začalo sa stíhanie za výtržníctvo a ublíženie na zdraví. Pred športovou halou sa skupina 50 slovenských chuligánov pokúsila dostať k tureckým fanúšikom, jazdná polícia ich stihla včas oddeliť. Priamo na štadióne skupina divákov zavesila na plot hanlivé transparenty a hádzala na plochu svetlice a dymovnice. Policajti napríklad strhli transparent s nápisom v angličtine „Mohamed je Žid.“

Ďalší zápas medzi Slovenskom a Tureckom sa v Bratislave uskutočnil v roku 2003. Aj vtedy prišlo k menším stretom. Slovan Hooligans ich popísali na svojej internetovej stránke takto: „Turkov dostávame už druhýkrát po sebe, čiže aj záujem slovenských chuligánov o týchto špinavcov je o poznanie menší. Stretávame sa okolo poludnia v krčme, odkiaľ sa presúvame do podniku bližšie k štadiónu. Zostava je cca 30 Slovan, 15 RBW a 10 Nitra. Chalani nás informujú o pohybe viacerých tureckých skupín v meste, ale čakáme na početnejšiu skupinu. Vieme o 30 bližiacich sa Turkov, chystáme sa na ich rozdupanie, no s nimi prichádzajú aj pandúri a tak všetko padá - obvinení máme požeňnane a ďalšie si zarobiť nik nechce. Po ceste na štadión predsa len nejakých napádame, ale sú to len minimálne akcie. Na štadióne je už väčšina pod vplyvom, tak fandíme, ale nestojí to za nič. Po zápase sa stretáva 50-70 ľudí a v okolí Bajkalskej a štadiónu útočíme na autá s tureckými symbolmi a na okolo postávajúcích zmrzdov. Pár skupiniek slušne dostáva, niekoľko ich musí byť ošetrených a jedného posielame do nemocnice na dlhší pobyt. Nejakí Turci ešte dostávajú aj v meste, ale to už sa všetko rozpúšťa. Mohlo to byť z našej strany aj lepšie, ale v dnešnej dobe môžeme byť radi aspoň za to, čo bolo.“

Slovensko - Anglicko. Dvanásť október 2002, Bratislava, kvalifikačný zápas o postup na majstrovstvá Európy. Zápas zaradený v kategorizácii UEFA medzi rizikové. Očakáva sa vyčítanie anglických rowdies a ich strety so slovenskými chuligánmi.

Podľa prvého zápasu 1. FC Košice, odohraného v II. slovenskej futbalovej lige 19. júla 2003 v Ličartovciach s miestnym Steel Trans, musela pre výtržnosti košických fanúšikov zasahovať polícia (na snímke/ Foto pre TASR: Judita Cermáková, Košický denník Korzár

Čo bolo v noci pred. Na námestí SNP musela zasahovať rýchlá zdravotná služba, jeden Brit utrpel zranenie po napadnutí skupinou domácich fanúšikov. Do hlavy ho surovo udril Bratislavčan Pavol, ktorého onedlho zaistila polícia. Na ulici 29. augusta lúpežne prepadli 39-ročného Angličana, strhli mu zlatú retiazku a z vrecka nohavíc ukradli 8500 korún. Spôsobili mu škodu za 42 tisíc korún.

Najväčší incident sa však odohral v pivárni Kelt. Zabávala sa tam skupina asi šesťdesiatich britských fanúšikov, ktorí odmietli o polnoci opustiť pub po vyhlásení záverečnej. Pokračovali v skandovaní, búchali po stoloch a spievali svoje chorály. Podľa niektorých informácií si sami začali čapovať pivo. Majiteľ pivárne zavolať súkromnú bezpečnostnú službu (Vesuv A.T.), ktorá si však tiež nevedela rady a začala strieľať do vzduchu. Tridsaťročný Philip skončil v nemocnici s prestreleným stehnom. Po ošetrení však odmietol hospitalizáciu v nemocnici a na vlastnú zodpovednosť ju opustil. Druhému Angličanovi, 30-ročnému Gerethovi projektil poranil tepnu, ktorá zásobuje krvou tvár. Musel sa podrobiť operácii, a podľa lekárov mal šťastie, pretože mohol vykrvacať. Polícia našla po strelbe sedemnášť nábojníc a pustila sa do prešetrovania prípadu. Troch príslušníkov SBS zadržala, jedného z nich obvinila.

SBS Vesuv A. T. pracovala pre organizovanú mafiánsku skupinu takáčovcov, ktorí cez neho vydierali desiatky reštaurácií, barov, ale aj obchodné spoločnosti. Boli obvinení zo založenia zločineckej skupiny, za porušovanie pravidiel hospodárskeho styku a legalizáciu príjmov z trestnej činnosti. Jeden z nich ako policajt zneužil právomoc verejného činiteľa. Vesuv prišiel o licenciu, no svoju činnosť potom vyvíjal cez novú bezpečnostnú službu A.G.P. Security. S firmami mali zmluvy o strážnej službe, aj tie však boli podľa ministra vnútra Vladimíra Palka protizákonné. Neposkytovali totiž strážnikov, ale mali zasiahnuť na žiadosť majiteľa firmy podľa potreby, čo zákon o SBS neumožňuje. Polícia zdokumentovala zhruba 100 firiem ako dôkaz, vydieraných bolo okolo 300.

Deň zápasu. Polícia podrobne mapuje situáciu v centre mesta, na autobusovej i železničnej stanici, na letisku. Predpoludním pristáli na letisku anglickí fanúšikovia, ktorí sa správali pokojne a ich príchod sa odohral bez incidentov. Podľa informácií od polície najviac divákov - okolo 500 - pricestovalo popoludní vlakom z Prahy (tam niektorí z nich robili výtržnosti v jednom bare), asi 300 ich vystúpilo na petržalskej stanici. Posledných štyridsať dorazilo vlakom necelé dve hodiny pred zápasom. Ich preprava sa zaobišla bez narušenia verejného poriadku či poškodzovania majetku. Pred zápasom predviedli na Obvodné oddelenie Policajného zboru Bratislava Nové Mesto troch fanúšikov - dvoch z Trnavy a jedného Angličana pre porušovanie verejného poriadku. Po zdokumentovaní priestupku ich prepustili.

Slovenskí chuligáni (stretli sa fanúšikovia Slovana, Nitra, Trnavy, Košíc, plus zahraničná výpomoc z Brna) informujú na svojich stránkach o drobných incidentoch a bitkách s Angličanmi. Niektoré sa končia rozbitými hlavami anglických fans. Podľa tvrdenia košických Psycho-Boys, okolie benzínového čerpadla pri Tehelnom poli sa stáva neoficiálnym bazárom s lístkami: „Slováci predávajú, Angličania nakupujú. Pred štadiónom sú policajti, elitné jednotky s helmami a štítmí. Pripravený je obrnený transportér aligátor (jeden z dvoch na Slovensku), dve vodné delá,“ píše na svojej stránke.

Podľa Psycho Boys organizátori absolútne zanedbali kontrolu pri vstupe: „*Občianske preukazy nekontrolujú, ani vaky či tašky, preniesli by ste i päť kil dynamitu.*“ Fanúšikov Anglicka a Slovenska oddeľuje plot a začína sa vzájomné hecovanie, slovné, gestikulácie, obhadzovanie sa plastovými pohármi i umelohmotnými fľašami. Anglickú hymnu zahrá živá hudba, no pre problémy s ozvučením ju počuje iba hlavná tribúna, dve tretiny štadióna iba nechápavo krúti hlavou. Po vedúcom góle Szilárda Németha Angličania lomcujú plotom, oddeľujúcim oba fanúšikovské tábory. Nastupujú kukláči a odtlačajú fanúšikov na úctyhodnú vzdialenosť od plotu. Do polčasu sa ešte uskutočnia jeden či dva nájazdy na anglických fans, ktorí vytrhávajú sedadlá. Moderátor, ktorý sa stará o sprievodný program na štadióne, si neodpustí komentár: „*A zatlieskajme našim kukláčom, za to, ako urobili poriadok... Pozrite sa na Angličanov, ako sú teraz ticho... Ale všetci vieme, čo sú oni zač... Dobre ste im to ukázali, ale nedávajte si dolu masky, aby vás nespoznali...*“ V druhom polčase sa anglický sektor zdá byť trochu preriedený, niektorí boli z neho zrejme vyvedení. Do konca zápasu sa už v hľadisku nič podstatné nedeje. Policajti stoja pri plote. Ako píšu na svojej stránke chuligáni z Košíc „*mohlo im to napadnúť skôr, mohli tam stáť už pred zápasom. Ale keď oni počúvali iba rozkazy...*“ Po zápase sa všetko rozchádza v pokoji, polícia to má pod kontrolou. Anglickí rowdies na ceste domov dávajú o sebe vedieť vo Viedni...

Rasizmus. Kým všetci sú zaujatí dianím na ihrisku, prípadne stretmi policajtov s anglickými fanúšikmi, väčšina návštevníkov unikne, že časť publika reaguje na dotyky futbalistu čiernej pleti Emila Heskeyho a Ashleyho Cola vydávaním opičích zvukov. „*Bol to pre mňa najhorší zážitok kariéry. Kričal celý štadión,*“ tvrdil po zápase Heskey. Druhý postihnutý hráč Cole vyhlásil, že rasistické narážky mali aj dobrovoľníci s nosidlami. „*Keď som išiel po loptu za čiaru, počul som napodobňovať opicu aj pomocníkov s nosidlami.*“

„*Zdôrazňujem, že ide o výraznú menšinu,*“ reagoval prezident zväzu František Laurinec. „*Neviem či je prejavom rasizmu, keď hľadisko zahučí, keď má hráč loptu,*“ podotkol viceprezident zväzu Juraj Obložinský a dodal: „*Kričalo len zopár jednotlivcov. Heskey po odchode z trávniku zožal potlesk.*“

Správy delegáta i rozhodcu však potvrdili, že skutočne šlo o rasistické útoky, aj keď pre objektivitu treba povedať, že anglické médiá, ale aj hráči, ich intenzitu a rozsah poriadne nafúkli. Hučala len malá časť z jednej z tribún, v žiadnom prípade nešlo o celý štadión a nie počas celého zápasu, ako uvádzali Angličania.

Predstavitelia futbalového zväzu sa listom ospravedlnili Anglickej futbalovej asociácii, ospravedlňujúce listy poslali aj hráčom Heskeymu a Coleovi. UEFA sa prípadom zaoberala a Slovensko neminul trest. Najprv dostalo pokutu 60 tisíc švajčiarskych frankov (druhá najvyššia za rasizmus v histórii). Slovenský futbalový zväz sa proti verdiktu odvolal. Finančná pokuta síce bola výrazne znížená (14 tisíc frankov), no duel proti Lichtenštajnsku musela odohrať slovenská reprezentácia bez divákov (futbalový zväz údajne uprednostnil zatvorenie štadióna pred vysokou pokutou, vzhľadom na to, že na Lichtenštajnsko sa očakávala slabá návšteva). Anglicko dostalo 20 tisíc frankov pokuty za správanie sa ich fanúšikov na štadióne.

12. AKO TO VIDÍ FUTBALOVÝ ZVÄZ

Rozhovor s generálnym sekretárom Slovenského futbalového zväzu Dušanom Tittelom.

Ako sa vedenie futbalového zväzu pozerá na problematiku rasizmu?

„*Týka sa každého z nás, vrátane futbalistov. Slovensko nepatrí medzi krajiny, kde by bol rasizmus mimoriadne viditeľný, badateľný. Na druhej strane ma mrzí, keď sa človek s takými prejavmi z času na čas stretne, pretože v dnešnom svete by vôbec nemali mať miesto. Snažíme sa proti tomu na zväze bojovať. Treba si uvedomiť jednu vec, že futbal nie je iný ako spoločnosť. Kopíruje jej správanie, ako aj ekonomické a sociálne problémy, ktorých je veľa. Majú ich vo výraznej miere aj fanúšikovia, prevažne pochádzajúci z nižších či stredných sociálnych vrstiev.*“

Čomu pripisujete pokriky na čiernych futbalistov?

„*Na Slovensku sa hráči ako Lembakoali či Fall stretli aj s negatívnymi reakciami, či občasnými výkrikmi. Sú to však výborní futbalisti a cítia, že fanúšikovia ich majú radi. Zaslúžili sa o to svojimi výkonmi i vystupovaním. Chceme sa im ospravedlniť za to, že z tábora súperov sa zavše ozývajú nevhodné pokriky na ich adresu. Oni ich, prirodzene, pociťujú z pohľadu farby pleti. Napríklad Gomes v Slovane sa stal najlepším hráčom a fanúšikovia si ho mimoriadne obľúbili. Odišiel zo Slovana, a keď prišiel na Tehelné pole v drese iného tímu, ľudia ho začali urážať. Nespájal by som to s rasizmom, no v prípade hráčov čiernej pleti je to viditeľnejšie. Ja som sa po prestupe zo Slovana do Trnavy tiež stal terčom útokov belasých, futbalový fanúšik je jednoducho taký.*“

Čo robí futbalový zväz proti rasizmu?

„*Podporujeme antirasistické podujatia a v spolupráci s umelcami ich každoročne aj organizujeme. Nemožno tieto javy podceňiť, v zárodku ich treba potlačiť, aj v spolupráci s políciou. Ide o pár jednotlivcov, ktorí vytvárajú negatívny dojem o Slovensku a jeho futbale. Treba komunikovať s fanúšikmi a vysvetľovať im, že ľudia inej rasy sú plnohodnotnými občanmi. Ani nám by nebolo príjemné, keby sme prišli hrať do Afriky a všetci by nás urážali. Ani v krajinách s dlhoročnou demokraciou ako Anglicko problém rasizmu nie je úplne vyriešený k spokojnosti. Alebo nedávne udalosti v Španielsku... V Európe tento jav, žiaľ, existuje a chápem, ako sa musia cítiť hráči tmavej pleti.*“

Podľa našich zistení, vo viacerých kluboch vôbec nepoznajú desatoro UEFA v boji proti rasizmu....

„*Všetky kluby s ním boli oboznámení, možno si ho neprečítali alebo manažéri majú krátku pamäť, čo ma mrzí. Všetky kluby sa však zapojili do akcie Týždeň boja proti rasizmu. Napríklad v televíznom zápase zdvihli v Žiline hráči červené karty, prezentovali aj transparent Futbal je hra pre všetkých. Desatoro UEFA a FARE bolo určené na publikovanie aj v bulletinoch.*“

Zdá sa, že kluby robia málo alebo takmer nič v oblasti osvetu.

„*Kluby nepracujú tak, ako by mali, najmä z ekonomických dôvodov. Niet dostatok administrátorov, ktorí by sa mohli venovať jednotlivým „drobným činnostiam“ a mali by na starosti rôzne eventy. Verím však, že najlepšie kluby u nás na tento systém rýchlo naskočia.*“

Ako hodnotíte spoluprácu zväzu a policajných zložiek?

„Spolupráca medzi zväzom a policajným zborom nie je podľa našich predstáv. V mnohých krajinách má polícia povinnosť pri väčších podujatiach bezplatne poskytovať ochranu občanom a tak by to malo byť aj na Slovensku. Nie je finančne únosné, aby zväz či klub pri organizovaní zápasov platil ochranu v takej miere, ako to vyžadujú policajné zložky. Počty bývajú najmä na klubových zápasoch nižšie, pretože nedokážu zaplatiť potrebný počet policajtov. Tu predsa nejde o ochranu štadiónov, ale občanov, nuž by sme mali nájsť väčšiu ústretovosť. Napríklad pri zápase s Anglickom sme zaplatili z pokladnice zväzu viac ako 1,5 milióna korún na bezpečnosť, a to je naozaj vysoká položka.“

Možnosti polície sú tiež obmedzené...

„Chápem, že personálne nie je polícia dostatočne pripravená a v rámci svojho rozpočtu nemá vytvorených toľko zložiek a v takej sile, aby dokázala monitorovať slovenských fanúšikov v takej miere, ako to býva v zahraničí. Myslím si, že dobrou prevenciou a včasným oddelením problémových fanúšikov by sme dokázali vyriešiť problémy. Na Slovensku sú totiž oveľa menšie ako Maďarsku, Česku či Poľsku, kde myslím, zaznamenali aj prípady smrti. Sme radi, že to na Slovensku nedošlo tak ďaleko, zároveň však nepodceňujeme situáciu.“

Zdá sa, že zastaralosť štadiónov je taktiež brzdou, na nich sa bezpečnosť dá len ťažko ustrážiť.

„Kluby nemajú peniaze na výstavbu nových štadiónov. Aj vláda by si to mala uvedomiť, takisto mestá, samosprávy, a investovať do infraštruktúry, vyčleniť peniaze. Napríklad v Maďarsku poskytla v uplynulých rokoch vláda stovky miliónov forintov na rekonštrukciu štadiónov. Tie predsa neslúžia dvadsiatim futbalistom, ale celému mestu, od detí až po dospelých. Iba bezpečné štadióny môžu poskytnúť plnohodnotný zážitok, ako aj lepšiu kontrolu a oddelenie fanúšikov. Na Slovensku však začíname riešiť veci až vtedy, keď sa niečo stane.“

Budete sa pokúšať o lobing medzi zákonodarcami, aby pomohli vytvoriť účinnejšie právne prostredie?

„Určite sa pokúsime tlmočiť naše podnety a pripomienky poslancom, ministerstvu školstva. Dôležitá je najmä výchova mladej generácie. V zahraničí je bežná filozofia, že nezáleží na farbe pleti, ale na tom, kto si a čo máš v hlave. A to by malo platiť aj na Slovensku.“

Čo podnikol futbalový zväz proti rasizmu.

Až udalosti v zápase s Anglickom a následný trest od UEFA otvorili oči Slovenskému futbalovému zväzu a ten začal robiť konkrétne opatrenia a akcie v boji proti rasizmu. Stalo sa tak aj zásluhou iniciatívy občianskeho združenia Ľudia proti rasizmu so sídlom v Bratislave. Prvé antirasistické podujatie sa uskutočnilo na bratislavských Pasienkoch v novembri 2002 pod názvom Sme ľudia. Bol to futbalový turnaj za účasti športovcov i umelcov, ktorí touto formou vyslovili nie rasizmu.

V lete 2003 sa uskutočnil vo Vištuku 2. ročník futbalového turnaja, na ktorom sa zúčastnili mladí ľudia z 18 krajín sveta - žijúcich na Slovensku. V tejto malej obci sa na trávniku objavili napríklad tímy FC Roma, Senegal greenpeace team, South America team či družstvo maďarskej menšiny. Ten istý rok sa na futbalovom štadióne v Nitre uskutočnilo podujatie pod názvom Sme ľudia. V rámci neho odohrali benefičný futbalový zápas osobnosti slovenského spoločenského života. Po skončení sa predstavili hudobné skupiny, ochutnávali sa jedlá rómskej, židovskej či africkej kuchyne.

Podujatiu však predchádzala nepríjemná udalosť. V noci pred konaním akcie totiž neznámi páchatelia namaľovali do stredu ihriska štvormetrový biely hákový kríž a na hlavnej tribúne nastriekali niekoľko fašistických nápisov a 37 hákových krížov. Neonacisti na jeden z múrov nastriekali zhruba dvanásť metrov dlhý text zakončený veľkým hákovým krížom. Do začiatku antirasistickej akcie to stihli organizátori odstrániť a všetko dať do pôvodného stavu.

Prejav prezidenta Slovenského futbalového zväzu Františka Laurinca na antirasistickej konferencii v Londýne v roku 2003 sa stretol so živým a pozitívnym ohlasom. Slovenský futbal sa už dvakrát zapojil do akcie FARE Týždne boja proti rasizmu, prihlásili sa k tomu všetky prvoligové kluby. Na začiatku zápasov hlavní aktéri ukázali rasizmu veľké červené karty, patričnú pozornosť tomu venoval aj miestny hlásateľ. Škoda však, že vo väčšine klubových bulletinov (hlavne v roku 2004) sa ani neobjavila zmienka o tejto akcii.

Na základnej škole Tbiliská v Bratislave sa uskutočnil futbalový turnaj, ktorý zorganizovala vyslankyňa pre šport, toleranciu a fair play Katarína Ráčzová, za výdatnej podpory futbalového zväzu, veľvyslanectva USA, ministerstva školstva SR, FARE, občianskeho združenia Ľudia proti rasizmu. V Rači sa predstavilo 60 detí desiatich národností. „S výchovou k tolerancii musíme začať už u detí v útlom veku, tie sú najzraniteľnejšie,“ pripomenula Ráčzová.

Disciplinárny poriadok Slovenského futbalového zväzu a rasizmus.

Futbalový zväz prijal pred jarnou časťou ligy 2002/2003 dokument, v ktorom metodicky upravuje organizáciu stretnutí z pohľadu bezpečnosti i prejavov intolerance a vymedzuje druhy trestov pre funkcionárov, trénerov, hráčov, ako aj kluby v dôsledku nežiaducich diváckych prejavov. Prejavov šovinizmu, rasizmu a intolerance zahŕňa u aktérov do kategórie hrubé nešportové správanie. Za hanlivé, urážlivé, pohoršujúce či ponižujúce výroky je zastavenie pretekárskej činnosti alebo výkonu funkcie do 3 mesiacov (platí od sezóny 2003/2004, predtým šlo len o zastavenie činnosti do štyroch zápasov). Ak sa podobných prejavov dopustia diváci, klub môže dostať finančnú pokutu, prípadne mu môže disciplinárna komisia nariadiť odohratie domáceho zápasu bez divákov alebo uzavretím ihriska na 1 - 3 stretnutia. Metodika určuje postup pri nežiaducich diváckych prejavoch (vrátane rasisticky ladených) - od upozornenia hlásateľa na štadióne, delegáta zápasu i rozhodcu. Ten pri nešportových prejavoch môže stretnutie prerušiť a pri vyčerpaní všetkých možností (hlásateľ, upozornenia delegáta a rozhodcu, odchod mužstiev do šatní) aj predčasne ukončiť zápas. Čo sa týka verbálnych prejavov trénerov, zaznamenali sme slovný, rasisticky ladený útok trénera Ružomberka Jozefa Vukušiča smerom k futbalistovi Artmedie Štefanovi Maixnerovi (v zápase ročníka 2003/2004). Tréner sa za svoje slová ospravedlnil hneď na pozápasovej tlačovej besede a pokúšal sa o to aj u hráča. Ten však ospravedlnenie neprijal. Pri potýčke hráča Slovana Branislava Obžeru a futbalistu čiernej pleti Trnavy Souleymana Falla mal futbalista bratislavského tímu slovné, rasistickým spôsobom uraziť Falla. Obžera poprel, že Fallovi nadával čo čiernych...

13. OČAMI ODBORNÍKA NA EXTRÉMIZMUS

Hoci prevažná väčšina chuligánov má ultrapravicové zmýšľanie, špecialista na extrémizmus prezidia Policajného zboru upozorňuje na rozdiely medzi nimi a krajnými pravičiarimi. „Nestotožňujeme futbalových chuligánov s pravicovými extrémistami, aj keď medzi nimi existujú väzby. Najmä personálne, čiže niektorí členovia takzvaných ultras sú aktívni aj v skupinách, ktoré možno označiť ako pravicovo-extrémistické. Ciele oboch skupín sú však odlišné: u jedných je to najmä podpora a šírenie ideí neonacizmu, rasizmu a podobne, kým u druhých páchanie výtržností, vzájomné fyzické útoky voči členom druhých skupín.“

Ako je to s odhaľovaním miest dohodnutých stretov fanúšikov? Aká je úspešnosť odhalenia a postup policajných orgánov? „Ak polícia zachytí tieto informácie včas, sú prijímané príslušné opatrenia najmä zo strany poriadkovej polície. Niekedy sa však dozvieme o tom, že došlo k fyzickým stretom medzi chuligánmi niektorých klubov s odstupom času. Väčšinou sa tak stane mimo mesta, kde sa konal futbalový zápas, mimo "pozornosti" nezainteresovaných osôb. Ak aj dôjde k zraneniu účastníkov bitky, títo nemajú záujem oznámiť vec polícii a spolupracovať s ňou.“

Na futbalových zápasoch sme často svedkami prejavov, ktoré majú rasistické či antisemitské zafarbenie. Prečo je polícia voči nim nevládajúca? „Nemáme takéto poznatky, ak je zákonný dôvod, napríklad podozrenie zo spáchania trestného činu podľa § 261 verejným prejavovaním sympatií k hnutiu, ktoré hlása rasovú zášť, polícia musí zasiahnuť.“

Najúčinnejšie formy boja proti chuliganizmu vidí odborník na extrémizmus najmä v zavedení účinného systému zákazu vstupov na športové podujatia, blízkej spolupráci a výmene informácií medzi Slovenským futbalovým zväzom a políciou a takisto úzkej spolupráce so zahraničnými políciaми počas rizikových zápasov. Prihovára sa za vznik fanklubov, ktoré by predávali lístky len svojim členom. „Toto sa osvedčilo v zahraničí - nie je to však záležitosť polície, ale skôr športových zväzov.“

14. NÁRODNÉ INFORMAČNÉ CENTRUM NA SLOVENSKU

Podobne ako v iných krajinách Európskej únie, aj na Slovensku vzniklo na jeseň roku 2002 Národné informačné centrum (NIC). Jej činnosť sa zameriava na výmenu informácií v oblasti bezpečnosti a policajnej spolupráce pri medzištátnych športových podujatiach, najmä futbalových. Organizačne spadá pod Národnú ústredňu Interpolu v Bratislave. Jej pracovníci sa podieľali napríklad na zaisťovaní bezpečnosti pri futbalových zápasoch Anglicka a Turecka v Bratislave, Chelsea, Dynamo Bukurešť a Maccabi Tel Aviv v Žiline, Barcelony v Trnave (zápas s Púchovom) a takisto aj duelu medzi Levski Sofia a Maccabi Ramat Gan v Dunajskej Strede.

Prácu NIC ilustruje príkladom medzištátneho zápasu medzi Slovenskom a Anglickom riaditeľ ústredia Interpolu v Bratislave JUDr. Tibor Baráth.

„Prvé stretnutie s anglickou stranou (NCIS) sa uskutočnilo už mesiac pred zápasom, na ktorom nám anglickí kolegovia avizovali predpokladaný počet fanúšikov, ktorí mali pricestovať do Bratislavy. Ďalšia schôdzka sa konala týždeň pred stretnutím, kde sme dostali už presné počty, ako aj spôsob dopravy anglických priaznivcov. Z toho sme potom vychádzali pri zabezpečovaní prístupových ciest, železničných a autobusových staníc, ako aj ďalších strategických miest najmä v strede mesta.“

V Anglicku kategorizujú fanúšikov do troch skupín: „A“ sú takzvaní bezproblémoví, do „B“ kategórie patria rizikovní, ktorí majú sklony pridať sa k výtržníkom, strhnúť sa nimi, a „C“ sú dobre známi rowdies. Takým má súd v Anglicku právo zakázať vycestovať na zápas, prípadne im odobrať aj cestovné doklady. „Dostali sme od anglických partnerov zoznam týchto ľudí, ktorý sme doručili na všetky hraničné priechody. Vyskytli sa dva alebo tri pokusy rowdies porušiť zákaz. Podarilo sa nám ich zadržať a informovali sme o nich aj britskú stranu,“ vraví Tibor Baráth. Ten príkladá mimoriadny význam prítomnosti zástupcov bezpečnostných zložiek daného štátu na zápase v zahraničí, tak ako to bolo v prípade stretnutia s Anglickom. „Prišlo osem špecialistov, z toho štyria, ktorí mapujú kluby. Je veľkou výhodou, že poznajú rizikové skupiny z radov fanúšikov a oni zase ich. Fanúšikovia sa správajú úplne inak, keď zaregistrujú ich prítomnosť. Anglickí špecialisti boli súčasťou našich hliadok po meste, pomáhali monitorovať pohyb priaznivcov hostí. A hoci nemajú právo zasahovať, pomohli nám cennými radami.“

Pri zahraničných fanúšikoch považuje dôležité aj to, aby sa s nimi komunikovalo v ich reči a boli oboznamení s niektorými špecifikami krajiny, v ktorej sa nachádzajú. Situáciu bezpečnostné zložky v meste zvládli, práve tam sa však odohrala jedna nepríjemná udalosť - postrelenie dvoch anglických fanúšikov v pube Kelt príslušníkmi Súkromnej bezpečnosti služby. „Hneď na druhý deň polícia zadržala troch jej príslušníkov a proti jednému z nich sa neskôr začalo trestné stíhanie,“ reaguje na túto udalosť Baráth.

Počas zápasu s Anglickom sa uskutočnil zásah „kukláčov“, za ktorý sa zniesla na policajtov kritika. „Bol konzultovaný s anglickými kolegami a priročíli sme k nemu z dôvodu, že anglickí fanúšikovia začali vytrhávať sedadlá. Šlo o poškodzovanie cudzej veci. Traja anglickí fanúšikovia boli vykázaní zo štadióna. Samozrejme ich osobné údaje sme poskytli anglickým policajtom. Slovan vtedy vyčíslil škodu na niekoľko desiatok tisíc korún,“ bráni opodstatnenosť zásahu Baráth.

Na margo toho, že sa predávali na čiernom trhu lístky anglických fanúšikom, ktorí pricestovali bez nich, hovorí: „Žiaľ, na Slovensku ide v tomto prípade len o priestupok, pokuta môže ísť maximálne do výšky 10 000 korún.“

K rasistickým prejavom na štadióne: „Určite neboli v takom rozsahu, ako to napísali anglické médiá. Tým však tento jav neospravedlňujem, naopak. Rasistické prejavy, to je trestný čin, a môžem ubezpečiť, že v budúcnosti proti nim budeme nekompromisne zasahovať. Aj na základe videozáznamov sa môže dodatočne vyvodíť trestnoprávna zodpovednosť jednotlivcov.“

Situácia by sa mala zlepšiť aj v legislatíve, pripravuje sa totiž nový zákon proti diváckemu násiliu. Baráth sa prihovára za to, aby pri opakovaných výtržnostiach umožnila legislatíva zákazy vstupu na športové podujatia. Za potrebné považuje aj vypracovať databázu futbalových chuligánov. Úplne na prvé miesto dáva preventívne opatrenia, pri ktorých sa nesmie žiadna maličkosť podceňovať.

Zo Slovenska bolo vyhostených sedem výtržníkov, ktorí pricestovali na vystúpenie Dynama Bukurešť do Žiliny a jeden fanúšik Levski Sofia, ktorý vytiahol v zápase s Maccabi v Dunajskej Strede fašistické symboly.

15. LEGISLATÍVNY ZÁMER V BOJI PROTI DIVÁCKEMU NÁSILIU

Na Slovensku sa pripravuje zákon o športe, ktorého súčasťou majú byť aj opatrenia zamerané proti násiliu a výtržnostiam na štadiónoch. Predložiť ho má vláde minister školstva najneskôr do 30. apríla 2005. V schválenom texte legislatívneho zámeru zákona sa o tematike diváckeho násillia píše nasledovne:

„Tragédia na štadióne Heysel v Bruseli akcelerovala záujem verejnej moci pozitívne intervenovať do športových zápasov. Bezprostredným vyjadrením tohto záujmu bolo prijatie Európskeho dohovoru o násillí a neviazanosti divákov počas športových podujatí na futbalových zápasoch. Dohovor bol uverejnený v Zbierke zákonov pod č. 295/1993 Zbierky zákonov. V jeho zmysle je Slovenská republika povinná prijať efektívne legislatívne opatrenia na jeho vykonanie. Doterajšia právna úprava na úrovni zákona č. 315/1992 Zb. o verejných telovýchovných športových a turistických podujatiach nezohľadňuje všetky požiadavky tohoto Dohovoru a na viacerých miestach je už aj vývojom prekonaná.“

Zákon o športe by preto v súlade s požiadavkami ustanovenými Dohovorom mal upravovať otázky spojené s:

- predajom vstupeniek a obmedzením vstupu na štadión pre určité osoby,
- bezpečnosťou na štadióne, najmä z pohľadu možných konfliktov medzi fanúšikmi súperiacich družstiev,
- spoluprácou organizátora športovej akcie s políciou a súkromnými bezpečnostnými službami,
- predajom alkoholu na štadióne,
- používaním bezpečnostných kamier na štadióne.

Pri predaji vstupeniek bude organizátor povinný zabezpečiť predaj vstupeniek tak, aby fanúšikovia súperiacich družstiev boli v hľadisku od seba oddelení. Príslušný zákon (novelou zákona o priestupkoch) zavedie osobitnú sankciu pre fanúšikov, ktorí boli pre výtržnosti spojené so športovou akciou vyvedení zo štadióna alebo v rámci priestupkového konania sankcionovaní za výtržnosti pred, počas alebo po športovej akcii. Obsahom tejto sankcie bude zákaz vstupu na športový štadión týmto osobám, a to až na obdobie troch rokov.

Vstup na športový štadión bude môcť organizátor športovej súťaže aj po zakúpení vstupenky zakázať osobe, ktorá je viditeľne pod vplyvom alkoholu, drogy alebo inej omamnej látky. Organizátor športovej akcie bude oprávnený pred vstupom na športový štadión podrobiť prehliadke osobu a odňať jej určité veci (ktoré môžu ohroziť zdravie a bezpečnosť iných alebo ktoré vyjadrujú nenávisť voči iným, napríklad z rasových, či národnostných dôvodov a tiež veci, ktoré organizátor na vstupenke výslovne zakáže), s následným vrátením týchto vecí dotknutej osobe.

V záujme zaistenia bezpečnosti športovej akcie bude jej organizátor povinný pri športových súťažiach, o ktorých tak rozhodne Komora pre šport alebo medzinárodný športový zväz, požiadať policajný zbor o súčinnosť pri udržiavaní poriadku a bezpečnosti športovej akcie.

Na zaistenie bezpečnosti športovej akcie bude môcť jej organizátor uzatvoriť zmluvu so súkromnou bezpečnostnou službou, ktorá bude oprávnená postupovať pri výkone svojich úloh podľa osobitného predpisu upravujúceho používanie donucovacích prostriedkov súkromnými bezpečnostnými službami. Príslušníci tejto služby budú musieť byť viditeľne označení.

Súčasťou preventívnych opatrení pri zaškoľovaní bezpečnosti divákov na športových akciách bude aj regulácia predaja podávania a používania alkoholických nápojov. Organizátor športovej akcie bude oprávnený povoliť predaj piva a výnimočne, po schválení príslušného športového zväzu, aj iných alkoholických nápojov, pričom musí zabezpečiť jeho výdaj do bezpečnostných obalov. Komora pre šport môže zakázať predaj alkoholických nápojov počas celej športovej akcie. Urobí tak vždy, ak tento zákaz nariadi medzinárodný športový zväz a ak ide o športovú akciu, ktorú organizuje.

Športový zväz v súťaži ktorú sám organizuje bude môcť organizátora konkrétnej športovej akcie v rámci tejto súťaže zaviazat, aby v záujme bezpečnosti divákov i športovcov a ich majetku, sledoval miesto športovej akcie kamerovým systémom. Záznam takto urobený bude môcť byť použitý aj ako dôkaz v priestupkovom, prípadne trestnom konaní, alebo v konaní o náhrade škody spôsobenej uzatvorením ihriska pre nevhodné správanie divákov.

Osobitne aktuálnou je otázka zabezpečenia bezpečnosti a ochrany športových rozhodcov, a to z pohľadu možných útokov na nich zo strany divákov, ale aj samotných športovcov. V záujme toho by sa mal športový rozhodca zaradiť medzi tých, ktorí pri výkone svojej činnosti používajú ochranu verejného činiteľa."

16. FARE

FARE (Football Against Racism in Europe) je celoeurópskou antirasistickou sieťou (so sídlom vo Viedni), ktorá vznikla vo februári roku 1999 ako výsledok akčného plánu prijatého vo Viedni na seminári „Networking Against Racism in European Football“. Združila viac ako 40 organizácií z trinástich európskych krajín (hlavne antirasistické kampane, fanúšikovské projekty a fankluby, športové organizácie a organizácie na ochranu ľudských práv). FARE vystupuje proti rasizmu na futbalových štadiónoch, ale aj v administratíve, v trénerstve, medzi hráčmi a podobne. Spolupracuje s FIFA, UEFA, Európskou úniou a ďalšími organizáciami.

FARE vyzýva futbalové zväzy a kluby, aby venovali problémom rasizmu vo futbale pozornosť, praktizovali antirasistickú politiku, spájali prostredníctvom futbalu rôzne komunity a etniká, vytvorili partnerstvá s rôznymi organizáciami v boji proti rasizmu - fanúšikovskými skupinami, migrantmi a podobne.

Monitoruje prejavy rasizmu vo futbale na európskom kontinente, uskutočnila celý rad kampaní. K najznámejším patria Týždne boja proti rasizmu (od roku 2001), ktoré sa konajú raz do roka a zapojili sa do nich už desiatky krajín. Ich súčasťou sú napríklad akcie typu Ukážme červenú kartu rasizmu. FARE vypracovala desaťbodový plán boja proti rasizmu vo futbale, ktorý prijala „za svoje“ UEFA (viď ďalšia kapitola UEFA a FIFA v boji proti rasizmu).

17. UEFA A FIFA V BOJI PROTI RASIZMU

UEFA (Únia európskych futbalových asociácií) vyhlásila nekompromisný boj proti rasizmu, pričom spolupracuje so združením FARE (Football Against Racism in Europe - Futbal proti rasizmu v Európe). Partnerstvo vzniklo v roku 2001 a v auguste toho istého roku podporila UEFA činnosť Fare sumou milión švajčiarskych frankov. Už v roku 2002 si UEFA osvojila jeho desaťbodový akčný plán a prezident UEFA Lennart Johansson i šéf exekutívy Gerhard Aigner napísali Európskej futbalovej komunite a urgovali jeho implementáciu.

V roku 2003 vydali spoločne antirasistickú brožúru takzvaných pozitívnych antirasistických praktík (možno ju nájsť aj na oficiálnej stránke UEFA) a odoslali národným futbalovým zväzom, ligám, klubom, delegátom zápasov, organizátorom na štadiónoch. Hovorí o praktických príkladoch a krokoch, ktoré sa robili či môžu urobiť. V tom istom roku UEFA spolu s FARE a Anglickou futbalovou asociáciou usporiadala antirasistickú konferenciu za účasti predstaviteľov všetkých 52 národných futbalových zväzov i popredných klubov. Prítomní boli aj anglický reprezentant Ashley Cole a bývalý kapitán francúzskej reprezentácie Marcel Desailly. UEFA zastrešuje každoročnú akciu FARE Týždne proti rasizmu. Pred finále Ligy majstrov v roku 2004 podporila iniciatívu fanúšikov Schalke pri usporiadaní pouličného antirasistického eventu. Spolu s Európskym výborom pre regióny a Európskym monitorovacím systémom rasizmu a xenofóbie zorganizovali v Brage antirasistický kongres pred majstrovstvami Európy. V kalendárnom roku 2004 UEFA prispela FARE sumou 387 000 eur.

V roku 2000 UEFA potrestala dvoma zápasmi Srba Sinišu Mihajloviča za rasistický útok na hráčov Arsenalu v zápase s Laziom. Slovensko finančnou pokutou a odohratím zápasu s Lichtenštajnskom bez divákov, Anglickú futbalovú asociáciu rekordnou pokutou 99 000 eur za rasistické skandovanie a vniknutie fanúšikov na ihrisko v zápase s Tureckom. Vysoké pokuty dostali kluby Ferencváros Budapešť (38 500 eur) a Sparty Praha (30 tisíc eur) za opičie zvuky v zápasoch s Millwallom, respektíve Lyonom.

Problematikou futbalového chuliganizmu i rasových prejavov sa systematicky zaoberá aj FIFA (Medzinárodná federácia futbalových asociácií). Prostredníctvom rôznych kampaní podporuje duch fair play vo všetkých rovinách. V roku 2001 usporiadala svoj mimoriadny kongres s tematikou rasizmu a xenofóbie vo futbale. Záverečná rezolúcia vyzýva všetkých ľudí, ktorí sú v priamej či napriamej spojitosti s futbalom k boju proti rasizmu - vlády, úrady, organizátorov, fanúšikov, kluby, trénerov, fanúšikov, rozhodcov, médiá, futbalové zväzy...

Spolu s UEFA sa podieľala na založení Nadácie Daniela Nivelu (Daniel Nivel Foundation, 1999), ktorá sa zaoberá vedeckým výskum športového násillia, opatreniami k jeho predchádzaniu a zbierkami na podporu jeho obetí. Bola založená z podnetu Nemeckej futbalovej asociácie po brutálnom napadnutí francúzskej policajta Nivelu nemeckými chuligánmi počas majstrovstiev sveta 1998. Projekt podporili aj futbalové zväzy Anglicka, Holandska a Talianska. Pri oficiálnom založení získala kapitál 1 milión eur, predsedom sa stal prezident FIFA Joseph Blatter. Nadácia usporadúva odborné semináre a chce pracovať aj v sociálno-pedagogickej či vedeckej oblasti.

Desaťbodový plán FARE a UEFA na odstránenie rasizmu:

UEFA dáva plnú podporu 10-bodovému plánu akcií na boj s rasizmom vo futbale. Plán, pôvodne zostavený organizáciou FARE - Football Against Racism in Europe, vytyčuje množstvo opatrení, ktoré môžu prijať kluby.

01. Vydať stanovisko, v ktorom sa klub vyjadrí, že nebude tolerovať rasizmus, vymenúvajúc konkrétne postihy voči tým, ktorí budú skandovať rasistické pokriky. Toto stanovisko by malo byť vytlačené vo všetkých programoch stretnutí a zobrazené trvalo v priestoroch štadióna.
02. Verejne odsúdiť pomocou médií rasistické prejavy na zápasoch.
03. Ako podmienku predaja permanentiek na sezónu stanoviť, že sa nebudú zapájať do rasistických urážok.
04. Urobiť opatrenia na zamedzenie predaja rasistickej literatúry na štadióne a v jeho okolí.
05. Disciplinárne potrestať hráčov, ktorí sa budú prejavovať rasisticky.
06. Kontaktovať ostatné kluby, aby sa ubezpečili, že rozumejú postojú futbalového klubu voči rasizmu.
07. Inicovať alebo zapojiť sa do spoločnej stratégie s políciou a ochrankou voči rasistickým prejavom.
08. Odstrániť okamžite všetky rasistické nápisy zo štadiónov (nasprejované, vyvesené zástavy atď.)
09. Prijíť politiku rovnakých možností pri zamestnávaní v rámci klubu.
10. Spolupracovať so všetkými ostatnými zoskupeniami a organizáciami, ako sú únie hráčov, fanúšikovia, školy, dobrovoľnícke organizácie, mládežnícke kluby, sponzori, štátna správa, podnikatelia, polícia a pod. v záujme vypracovania pro-aktívnych programov a na zvýšenie povedomia o úsilí eliminovať rasistické prejavy a diskrimináciu.

18. NÁSILIE NA ŠTADIÓNOCH A MEDZINÁRODNÉ DOKUMENTY

Po známych udalostiach v Bruseli (v zápase medzi Juventusom a Liverpoolom prišlo počas nepokojov medzi fanúšikmi 39 ľudí o život) vznikol dokument pri Rade Európy pod názvom Európsky dohovor o diváckom násilí a nevhodnom správaní divákov počas športových podujatí, najmä futbalových zápasoch (European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches). Stály výbor monitoruje dodržiavanie opatrení a vydáva praktické odporúčania (napríklad 70 položiek, ktoré sa musia skontrolovať pred veľkým podujatím).

Dohovor odporúča najmä:

- prítomnosť poriadkových síl na štadiónoch a pozdĺž prístupových ciest
- oddelenie fanúšikov súperiacich strán
- kontrolu predaja vstupeniek
- vylúčenie výtržníkov
- obmedzenie predaja alkoholu
- bezpečnostné kontroly
- jasné vymedzenie zodpovednosti organizátorov a úradov
- budovanie ihrísk a dočasných konštrukcií na tribúnach zaručujúcich bezpečnosť divákov

Dohovor obsahuje článok o vzdelávaní, ktorý ma za cieľ vštepiť mladej generácii zásady tolerancie a fair play. Zvláštne opatrenia sa prijímajú v súvislosti s prevenciou rasistického správania a prejavov diskriminácie počas športových podujatí. Dohovor ratifikovalo už viac ako tridsať krajín.

Opatrenia Európskej únie nadväzujú na spomínaný dokument. V roku 1997 ho Rada upravila rezolúciou o spoločnom postupe a v roku 2001 prijala ďalšiu rezolúciu, obsahujúcu príručku s odporúčaniami pre medzinárodnú policajnú spoluprácu a opatrenia k predchádzaniu a kontrolovaniu násilia a výtržností v spojitosti s futbalovými zápasmi s medzinárodnou dimenziou, na ktorých sa zúčastní najmenším jeden z členských štátov. V roku 2002 vydala rozhodnutie týkajúce sa bezpečnosti medzinárodných futbalových zápasov. Podľa neho, každá členská krajina má vytvoriť národné informačné centrum, ktoré má slúžiť na výmenu medzinárodných skúseností a zbieranie informácií o rizikových fanúšikoch.

19. ANGLICKÉ PRÍKLADY

V Anglicku majú dlhoročné skúsenosti s futbalovým chuliganizmom a urobili množstvo opatrení v boji proti nemu. K najpodnetnejším preventívnym krokom patria zákazy vstupu na zápasy chuligánom, ktorí sa už predtým zaplietli do výtržností. Zákazy môžu trvať od dvoch až do desiatich rokov. Súd môže prikázať dotyčnému, aby sa v deň zápasu hlásil na políciu, môžu mu zakázať v ten deň používať verejnú dopravu či pohyb v niektorých rizikových zónach - centre mesta, baroch a puboch. Päť dní pred zápasom v zahraničí až do konca podujatia môže zadržať cestovný pas. Pri porušení zákazu môže dostať až polročné väzenie a/alebo pokutu 5 tisíc libier. Kým na Euro 2000 malo zákaz vycestovať niečo cez sto výtržníkov, pred ME 2004 už dve tisícky. Týmto spôsobom sa podarilo značne obmedziť výtržnosti.

Veľká pozornosť sa však venuje nielen represívnym opatreniam, ale aj preventívnym. V roku 1997 vznikla organizácia Kick It Out (Vykopni to), ktorú založili futbalový zväz krajiny, asociácia profesionálnych hráčov, Premier League a futbalová nadácia. Ide o tím ľudí, ktorý si dal za cieľ odstrániť rasizmus z futbalu. Začal pracovať v regiónoch, má partnerov v kluboch, vrátane amatérskych a spolupracuje so školami, miestnymi úradmi. Prijali viacero rozvojových programov, zameraných na zlepšenie vzťahov s etnickými menšinami. Ich súčasťou je monitorovanie diania na štadiónoch. Napríklad fanúšikovia majú možnosť využívať bezplatnú telefónnu linku, aby upozornili na konkrétne udalosti na štadiónoch. Kick it Out vydáva rôzne publikácie zamerané na osvetu, distribuje ich na školy a medzi mladých ľudí.

Spomínané akcie prinášajú ovocie, za posledných 6-7 rokov výrazne ubudlo rasistických prejavov na anglických štadiónoch. Problém rasovej diskriminácie sa však stále nepodarilo úplne vykoreniť. Existuje dokonca v inštitucionalizovanej podobe. Vo vedení a manažmente klubov je len nepatrné percento ľudí inej než bielej pleti, podobné je to medzi trénermi.

20. ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Chuliganizmus našiel živnú pôdu vo futbale, nemožno však za to viniť túto hru. Ide o zneužitie futbalu chuligánmi, ktorí sa ventilujú svojím agresívnym správaním a vťahujú futbal do problému, prizývajú sa na ňom a zneužívajú ho. Futbal tým, že je masovým a verejným podujatím, pozorne sledovaným médiami, je dobrou príležitosťou dať o sebe vedieť, zviditeľniť sa. Anonymita davu navyše dáva šancu prejaviti extrémne, ultrapravicové názory, porušovať zákony, bez väčšieho rizika trestných postihov (možnosť skryť sa v dave a za dav). Ide o spoločenský jav so zložitými a sociálno-psychologickými koreňmi. Už aj z tohoto dôvodu futbalové hnutie samo nemôže vyriešiť tieto problémy. Na druhej strane však nesmie od toho dávať ruky preč a v rámci svojich kompetencií a možností musí využiť všetky prostriedky v boji proti tomuto fenoménu.

Futbalové chuligánstvo je svojším fenoménom, ktorý si našiel miesto aj na Slovensku so všetkými typickými prejavmi a znakmi. Hoci v porovnaní s krajinami bývalého socialistického bloku Poľskom, Rumunskom, Chorvátskom, Srbskom a Čiernou Horou či Českom nie je taký rozšírený ani taký radikalizovaný a brutálny, treba mu venovať patričnú pozornosť a hľadať spôsoby, ako ho obmedziť na čo najmenšiu mieru. Futbaloví chuligáni sa na Slovensku rátať v stovkách. Zostupom najpopulárnejšieho klubu Slovana do druhej ligy a jeho celkovým živorením, účasťou Nitry v druhej lige, likvidáciou 1. FC Košice a slabšími výsledkami Trnavy sa znížil divácky záujem, vrátane radikálov. Presný počet sa dá ťažko určiť, podľa našich odhadov sa v roku 2004 pohyboval medzi 200 (tvrdé jadrá) až 600 chuligánmi. Najviac ich bolo v bratislavskom Slovane a trnavskom Spartaku. Tí zároveň patria spolu s nitrianskymi k najradikálnejším. Práve fakt, že problém chuliganizmu na Slovensku ešte nenadobudol obľudné rozmery, by mohol byť istou výhodou pri riešení problémov s ním spojených.

Vekové zloženie futbalových chuligánov sa pohybuje zväčša medzi 15-30 rokom (výnimkou však nie sú ani deti medzi 10-14, zastúpenie štyridsiatnikov a päťdesiatnikov je nepatrné). Zastúpené sú všetky vzdelanostné zložky - bez vzdelania, základné, stredné i vysokoškolské. S najväčšou pravdepodobnosťou je najviac stredoškôľakov. Exaktné čísla však neexistujú.

Aj sociálne zloženie je pestré - od nezamestnaných, cez robotnícke povolania, úradníkov, intelektuálov až po podnikateľov. Všetkých spája spoločný cieľ - bitky, agresivita, nenávisť najmä voči konkurenčným fanúšikom a policajtom. Drvivá väčšina týchto ľudí je nositeľom ultrapravicových názorov. Do tohto spektra patria aj prejavy ako nacionalizmus, neonacizmus, rasizmus, šovinizmus, antisemitizmus či xenofóbia. Sú vlastné mnohým fanúšikom: niektorí to robia z presvedčenia, iní len preto, že je to zakázané, ďalší sa pridajú, aby mohli uraziť protivníka, nechajú sa strhnúť. Medzi fanúšikov sa infiltrujú či iným spôsobom prenikajú skíni či neonacisti a ich ideológia. Prejavy rasizmu bývajú stále prehliadané, podceňované (klubmi i políciou), neprpisuje sa im až taký veľký význam. Vychádzajú pritom z premisy, že hráčov čiernej pleti na Slovensku je minimum, a tým pádom aj rasistických prejavov. Verbálnym prejavom sa venuje minimum pozornosti, čo platí aj pre policajné orgány.

Formálne či deklaratívne síce tieto javy odsudzujú, čo je však málo. Kluboví činovníci okrem pripojenia sa do akcií Týždne bojov proti rasizmu sa tejto problematike buď vôbec nevenujú, alebo len symbolicky. Žiadalo by sa vytvoriť koordinačné centrum pri futbalovom zväze (zložené zo zástupcov klubov, fanklubov, hráčov, trénerov, ako aj odborníkov - policajný expert, psychológ, sociológ, novinár...), ktoré by vypracovalo dlhodobú koncepciu boja proti chuliganizmu a intolerancii. Tá by mala byť zameraná najmä na preventívne opatrenia na štadiónoch a oblasti osvety a výchovy. Do problematiky by sa mali vtiahnuť okrem klubov a fanklubov aj miestne orgány, školy a podobne.

Čo môžu robiť kluby?

- Stretávať sa vo zvýšenej miere s fanúšikmi a fanklubmi, debatovať s nimi ako s partnermi o všetkom možnom, vrátane nežiaducich prejavov
- Skvalitňovať obsahovú stránku zápasových bulletinov
- V spolupráci s políciou sprísniť osobné prehliadky pri vstupe na štadión, zvýšenú pozornosť venovať rizikovým zápasom a zlepšiť celkovú spoluprácu a koordináciu s bezpečnostnými zložkami
- Zaviesť kontrolovaný systém predaj permanentiek (vstupeniek) a vylúčiť z predaja ľudí porušujúcich pravidlá správania na štadióne

Čo môžu robiť fankluby?

- Dištancovať sa od násilníkov, ukázať na nich prstom, pomôcť pri ich odhalovaní, selekcii (často sú spolu v rovnakom sektore, poznajú sa s nimi)
- Výmena skúseností so zahraničnými fanklubmi (napríklad fankluby Interu Bratislava a Sportklubu Viedeň vydali spoločný dvojazyčný bulletin zameraný proti rasizmu a zúčastnili sa seminára s touto tematikou).
- Mať dokonalý prehľad o členoch fanklubu
- Potláčať prejavy rasizmu a intolerancie už v ich zárodku
- Zaujímavý (a možno aj nasledovateľský) je prípad banskobystrického fanklubu, ktorý združuje aj ultrafanúšikov a úzko spolupracuje tak s klubom, ako aj s políciou najmä v prípade rizikových zápasov

Čo môže robiť futbalový zväz?

- Okrem osvetovej práce sa zamerať na konkrétne praktické kroky proti chuliganizmu a ďalším nežiaducim prejavom
- Pozitívne stimulovať a podporiť kluby, ktoré aktívne vystupujú proti takýmto javom a majú poriadok na svojom štadióne, podporiť prenos know-how a skúseností k ostatným klubom
- Usporiadať spoločné stretnutie zástupcov klubov, na pôde SFZ s účasťou zástupcov polície ale i fanklubov s cieľom dohodnúť spoločný postup a stratégiu proti futbalovému výtržníctvu a prejavom rasizmu
- Zlepšiť kontrolu dodržiavania dohodnutých opatrení, žiadať odpočet od klubov v tejto sfére, zaujímať sa napríklad o to, čo z desatora UEFA uplatňujú a s akými výsledkami
- Praktickými pripomienkami napomôcť k vzniku dobrého zákona proti chuliganizmu
- Urýchlenie a väčšia podpora procesu, ktorý bude viesť k výstavbe či modernizácii štadiónov
- Súčasťou nového národného štadióna musí byť kamerový systém

Čo môžu robiť hráči a tréneri?

- Vystupovať v duchu fair play, ísť svojím správaním príkladom
- Rázne odsúdiť nežiaduce prejavy, apelovať na fanúšikov klubu

Čo môže robiť polícia?

- Zlepšiť monitoring a spoluprácu všetkých svojich zložiek
- Vytvoriť databázu chuligánov
- Profitovať z medzinárodných skúseností
- Reagovať na prejavy rasizmu a antisemitizmu, nebyť benevolentný k takýmto prejavom na štadiónoch
- Neuspokojiť sa s tým, že sa udrie na fanúšikov, zdokumentovať a identifikovať vinníkov, vyvolať osobnú zodpovednosť, efektívnejšie využívať kamerový systém
- Autori knihy Futbaloví chuligáni⁷ doporučujú pre usporiadateľov, policajtov a členov bezpečnostných agentúr pri zásahoch proti futbalovým chuligánom takýto postup: Pri príchode na štadión by nemala byť viditeľná zásahová jednotka polície, aby to nezvyšovalo agresívne nálady
- Policajnému zásahu by mala vždy predchádzať komunikácia a mal by nasledovať v krajinom prípade

⁷ Mareš, M., Smolík, J., Suchánek, M (2004). Fotbaloví chuligáni. Brno, Centrum strategických štúdií Barrister and Principal

- Ak príde k zásahu, mal by byť efektívny, primeraný. Pri zásahu by nikdy nemalo prísť k panickým reakciám v dôsledku preludnenia malého priestoru. Pri panických reakciách by mohlo prísť k zraneniam, respektíve smrti (napríklad v dôsledku ušliapania a pod.), i vyhroteniu agresivity
- Rozmiestnenie zásahových jednotiek má mať logiku, každý policajt má jasnú úlohu, presné stanovište a podobne
- Zasahujúci by sa mal vyvarovať neadekvátnych reakcií na verbálne útoky (nadávky, vyhrážky a pod.)
- V prípade zásahu by mali byť dôsledne odlišovaní nenásilní fanúšikovia od násilníkov a výtržníkov. Preto by mali byť v hladisku policajti v civile, aby mohli navigovať zasahujúcich policajtov
- Jednotlivé prvky zásahu by mali na seba logicky nadväzovať, formy zásahu by mali reagovať na vývoj situácie (dohoda, preventívne rozmiestnenie poriadkových síl, zatýkanie osôb porušujúcich zákon, zásah, následné vysvetlenie zásahu a pod.)
- Prostriedky zásahu, respektíve donucovacie prostriedky užívať uvážlivo
- Po zákroku by sa mala policajná jednotka stiahnuť
- Po každom zásahu by malo nasledovať jeho vyhodnotenie (spätná väzba), poučenie z prípadných chýb
- Zásah samotný (priebeh, adekvátnosť) vyhodnocovať na základe videozáznamu polície, ako aj médiami (fotografie, televízny záznam) či amatérskymi kamerami

Pri masívnych zásahoch, keď je chuligánske násilie eskalované na viacerých miestach doporučujú využívať policajný vrtuľník pri koordinácii akcie.

Na teplickom štadióne sa na jeseň roku 2004 uskutočnil simulovaný zásah polície proti futbalovým výtržníkom. Zúčastnilo sa na ňom 700 policajtov z Prahy, severných i západných Čiech, pričom 300 z nich predstavovalo kriklúňov a násilníkov. Tí demolovali štadión, hajlovali a napadli policajtov. Polícia si z celej akcie urobili videozáznam, ktorý má slúžiť aj ako inštruktáž pri naozajstných policajných zásahoch proti futbalovým chuligánom.

Čo môže robiť vláda, parlament a mestá?

- Väčší záujem o šport a podpora výstavby nových štadiónov, boja proti chuliganizmu, aj finančná podpora
- Dobré zákony proti chuliganizmu, ktorá umožnia zákaz vstupu na štadióny výtržníkom-recidivistom

Čo môžu robiť médiá?

- Nie iba informovať o bitkách, hľadať súvislosti, analýzy, upozorňovať, dávať podnety, ale aj informovať o pozitívnych príkladoch a úspešných aktivitách v zahraničí

Čo môže robiť škola, rodina?

- Boj proti rasizmu by sa mal stať súčasťou školských osnov, etickej i náboženskej výchovy
- Úloha rodičov pri výchove je nezastupiteľná

Čo môžu robiť ľudia?

- Nebyť ľahostajní a nevšímaví k prejavom intolerancie, upozorňovať na to kompetentné orgány, byť nápomocní pri odhaľovaní vinníkov a sami v sebe potláčať a búrať rasistické predsudky

PRAMENE:

Časopisy ultras - Football Factory, Mentalita, fanzin RWA,

Denníky - Šport, Pravda, Nový Čas, Sme, Košický Večer, Korzár, Východoslovenské noviny

Tlačové agentúry - SITA, TASR

Oficiálna internetová stránka UEFA (www.uefa.com)

Internetové stránky futbalových chuligánov :

Spartak Trnava - RBW (rbw.webpark.sk/Main.html)

Banská Bystrica - RWA (www.webpark.sk/rwa/sindex.html),,

Slovan Bratislava - Slovan Hooligans (hooligans.o-f.com),

1. FC Košice - Psycho Boys (www.psychoboys.host.sk),

Slovan Bratislava - Tiežfanúšikovia (www.home.sk/tiezfanusikovia)

FC Nitra - fcnitrahool.tripod.com/futbal.htm

Dokumenty Európskej únie

Európsky dohovor o diváckom násilí a zlom správaní(ETS No. 120), (1987), ISBN 92-871-0796-3,

Rezolúcia Rady o príručke pre medzinárodnú policajnú spoluprácu a kroky pre prevenciu a kontrolu násilia a nepokojov v spojitosti s futbalovými zápasmi s medzinárodnou dimenziou, do ktorých je zapojený aspoň jeden členský štát (2002/C/01) (6. December 2001),

Rada: Rozhodnutie Rady o bezpečnosti v spojitosti s futbalovými zápasmi s medzinárodnou dimenziou - vytvorenie národných futbalových informačných bodov) (2002/348/JHA) (25. April 2002)

Oficiálna webová stránka ministerstva školstva SR

<http://www.education.gov.sk/SPORT/SAKTUAL/2004/NLZZOS/vlastnymat.rtf>

Trestný Zákon (zák. č. 140/1961 Zb.)

www.farenet.org/

www.futbalsfz.sk/